

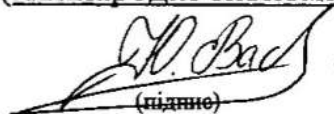
**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ЦЕНТР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА ДИСТАНЦІЙНОГО (ЗАОЧНОГО)
НАВЧАННЯ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН**

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**на тему: МІСЦЕ І РОЛЬ БРІКС В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ
ВІДНОСИНАХ**

Здобувачки вищої освіти магістерського рівня, II курсу,
групи МЕМз-21-1,
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»,
освітня програма (міжнародні економічні відносини)

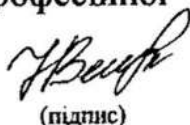
Василинчук Юліани Олексіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

Коляда О.В., к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми

Стежко Н.В., д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри
протокол від «19» січня 2023 № 2

Завідувач
кафедри

Стежко Н.В., д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь – 2023

Ресстрація № 3

23.01.2023
(дата)

Петр
(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

90 запитів
(до захисту, на доопрацювання)

03.01.2023
(дата)

Петр
(підпис)

Результат захисту

95/A
(оцінка)

07.02.2023
(дата)

Петр
(підпис)

Голова комісії:

Петр
(підпис)

Карелюхи А.А.
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

Петр
(підпис)

Степанко Н.В.
(ініціали, прізвище)

Петр
(підпис)

Белінська Я.В.
(ініціали, прізвище)

Петр
(підпис)

Колесніченко О.В.
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	30		07.02.2023 Марецько А.А. Белінська Л.В. Марецько О.В. Рибенко Л.С.
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	10		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	50		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	8		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	7		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	50		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	95		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	ЕКТС Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
95	A	5	07.02.2023	Марецько А.А. Белінська Л.В. Марецько О.В. Рибенко Л.С.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	3 (задовільно)
60-69	B	
50-59	E	
35-49	CX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут/факультет Центр післядипломної освіти та
дистанційного (заочного) навчання

Кафедра міжнародних економічних відносин

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Затверджую

Завідувач кафедри

УВІ 2023
Н. СЕРГІЄВ

Завдання на кваліфікаційну магістерську роботу здобувачу вищої освіти

Василинчук Юліанн Олексійович

1. Тема кваліфікаційної магістерської роботи

Місце і роль БРІКС в міжнародних економічних відносинах

Затверджена наказом ректора від «31» грудня 2021 №138

2. Строк здачі закінченої роботи - 8 грудня 2022 р.

3. Цільова установка

Мета роботи – визначення ролі і місця країн БРІКС в міжнародних економічних відносинах.

Об'єктом дослідження є країни БРІКС.

Предметом дослідження є теоретико-практичні аспекти розвитку економік країн БРІКС та їхня роль в системі міжнародних економічних відносин.

Базою дослідження є Світовий банк, Всесвітній економічний форум, Світова організація праці.

4. Вихідні дані до роботи: нормативні документи, статистична державна звітність та звітність міжнародних організацій.

5. Перелік графічного матеріалу: 6 рисунків, 7 таблиць.

6. Зміст кваліфікаційної магістерської роботи (перелік питань за кожним розділом):

1) Історія формування та особливості розвитку блоку БРІКС

2) Роль БРІКС в сприянні міжнародному розвитку в історичній ретроспективі

- 3) Аналіз сучасного стану економік країн БРІКС
- 4) Вплив особливостей національних економік на роль країн БРІКС в системі міжнародних економічних відносин
- 5) Перспективи розвитку країн брікс у системі світового господарства
7. Календарний план виконання кваліфікаційної магістерської роботи

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Вибір теми	До 01.11.2021	01.11.2021
2	Вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 30.12.2021	27.12.2021
3	Підготовка 1 розділу дипломної роботи та подання його керівнику	12.03.2022	12.03.2022
4	Підготовка 2 розділу дипломної роботи та подання його керівнику	4.06.2022	4.06.2022
5	Доопрацювання 1 та 2 розділу дипломної роботи та надання їх керівнику	01.10.2022	01.10.2022
6	Підготовка 3 розділу дипломної роботи та подання його керівнику	01.11.2022	01.11.2022
7	Підготовка вступу та висновків до дипломної роботи та подання їх керівнику	04.12.2022	04.12.2022
8	Доопрацювання дипломної роботи та подання його керівнику	До 9.12.2022	8.12.2022
9	Отримання відгуку керівника дипломної роботи	09-20.12.2022	10.12.2022
10	Допуск дипломної роботи до захисту (попередній захист)	02-05.01.2023	03.01.2023
11	Отримання зовнішньої рецензії на дипломну роботу	06-15.01.2023	08.01.2023
12	Захист дипломної роботи	07-08.02.2023	07.02.2023

8. Дата видачі завдання - «1» листопада 2021 р.

9. Керівник кваліфікаційної магістерської роботи

 Коляда О.В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

10. Керівник освітньо-професійної програми

 Стежко Н.В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

 Василинчук Ю.О.
(підпис) (прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Мета роботи полягає в проведенні всебічного аналізу розвитку міжнародного співробітництва у митній справі України та формування пропозицій щодо розвитку співробітництва Державної митної служби України з митними службами інших країн.

Завданнями роботи є: визначити поняття та особливості митного співробітництва; окреслити основні форми та напрямки міжнародного співробітництва; дослідити сучасні вектори розвитку міжнародного співробітництва у митній справі; провести ретроспективний аналіз розвитку міжнародного митного співробітництва в Україні; дослідити практику взаємодії Державної митної служби України з митними службами інших країн; проаналізувати реалізацію проєктів Державної митної служби України з міжнародного співробітництва в митній справі за 2016-2022 роки; визначити перспективні напрями міжнародного співробітництва митної служби України з митними службами інших країн; внести пропозиції щодо розвитку міжнародного співробітництва України в митній справі.

Предметом дослідження є розвиток міжнародного співробітництва у митній справі України.

Об'єктом дослідження виступає діяльність Державної митної служби України щодо здійснення міжнародного співробітництва з питань митної справи.

Базою дослідження виступають законодавство різних країн, міжнародно-правові угоди та документи за темою розвитку сучасних модифікацій системи міжнародного митного співробітництва, науково-дослідні праці, статті, статистичні та аналітичні матеріали в сфері дослідження.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки: двостороння торгівля з Європейським Союзом з кожним роком набирає обертів. Україна тісно взаємодіє з митною службою Польщі, Словаччини, Угорщини. Прагнення інтегруватися в ЄС дає можливість соціально-економічних перетворень. Відповідно, головним завданням є адаптація українського законодавства та українських реалій до законодавства ЄС. Отримавши «митний безвіз», Україна приєдналася до Конвенції про загальний транзит та впровадила NCTS – комп'ютеризовану транзитну систему. За оцінками Євросоюзу перші результати її використання на високому рівні.

Одержані результати можуть бути використані для подальшого вивчення перспектив розвитку митного співробітництва в митній сфері.

Кваліфікаційна робота містить 73 сторінки, 3 таблиці, 7 рисунків, список використаних джерел з 67 найменувань.

Ключові слова: міжнародне митне співробітництво, реалізація проєктів, взаємодія, міждержавні угоди, пільги, інтеграція.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2022.

Рік захисту роботи 2023.

ANNOTATION

The purpose of the work is to carry out a comprehensive analysis of the development of international cooperation in the customs affairs of Ukraine and to formulate proposals for the development of cooperation between the State Customs Service of Ukraine and the customs services of other countries.

The tasks of the work are: to define the concepts and features of customs cooperation; outline the main forms and directions of international cooperation; to investigate modern vectors of development of international cooperation in customs affairs; conduct a retrospective analysis of the development of international customs cooperation in Ukraine; to investigate the practice of interaction of the State Customs Service of Ukraine with the customs services of other countries; to analyze the implementation of projects of the State Customs Service of Ukraine on international cooperation in customs matters for 2016-2022; to determine prospective directions of international cooperation of the customs service of Ukraine with the customs services of other countries; to make suggestions regarding the development of Ukraine's international cooperation in customs matters.

The subject of the study is the development of international cooperation in the customs affairs of Ukraine.

The object of the study is the activity of the State Customs Service of Ukraine regarding the implementation of international cooperation in customs matters.

The basis of the research is the legislation of various countries, international legal agreements and documents on the topic of the development of modern modifications of the system of international customs cooperation, research works, articles, statistical and analytical materials in the field of research.

Based on the results of the research, the following conclusions were formulated: bilateral trade with the European Union is gaining momentum every year. Ukraine closely cooperates with the customs service of Poland, Slovakia, and Hungary. The desire to integrate into the EU provides an opportunity for socio-economic transformations. Having received "customs visa-free", Ukraine joined the Convention on Common Transit and implemented NCTS - a computerized transit system. According to the European Union, the first results of its use are at a high level.

The obtained results can be used for further study of the prospects for the development of customs cooperation in the customs sphere.

The qualification work contains 73 pages, 3 tables, 7 figures, a list of used sources with 67 titles.

Keywords: international customs cooperation, implementation of projects, interaction, interstate agreements, benefits, integration.

The year of performance of qualification work is 2022.

The year of job protection is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ

1.1. Сутність та принципи міжнародного митного співробітництва

1.2. Основні форми та напрямки міжнародного співробітництва у митній справі

1.3. Сучасні вектори розвитку міжнародного співробітництва у митній справі

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНОГО МИТНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

2.1. Ретроспективний аналіз розвитку міжнародного митного співробітництва в Україні

2.2. Дослідження взаємодії Державної митної служби України з митними службами інших країн

2.3. Аналіз реалізації проектів Державної митної служби України з міжнародного співробітництва в митній справі за 2016-2022 роки

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ В МИТНІЙ СПРАВІ

3.1. Перспективні напрями міжнародного співробітництва митної служби

3.2. Пропозиції щодо розвитку міжнародного співробітництва України у митній справі

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми. Інтерес до розуміння міжнародного митного співробітництва вже тривалий час знаходиться в центрі інтересів науковців та практиків. Адже митне співробітництво та кооперація є необхідним для кожної держави як один із важливих факторів торгово-економічного та суспільного розвитку країни. Тому інтерес до міжнародного митного співробітництва має ключове значення для державних та економіко-правових наук. Відповідно, цим обумовлена важливість дослідження даного дослідження. Недостатні теоретичні дослідження в цій галузі українськими та зарубіжними вченими зумовили вибір теми нашого дослідження.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Теоретичним підґрунтям даної роботи стали праці відомих українських і зарубіжних учених, таких як: Майданник О. О., Бережнюк І.Г., Володарський О.В., Огонь Ц. Г., Івашина О.Ф., Карамбович І.М., Крисоватий А.І., Козирін А.І., Мазурок П.П., Нагорічна О.С., Слободян В.В., Прокопенко В.В., Романенко В.В., Шульга М.Г., а також багатьох інші вчених.

Наукові та практичні напрацювання цих вчених дали теоретичну основу для з'ясування передумов, особливостей та наслідків розвитку сучасного стану міжнародного митного співробітництва.

Мета роботи полягає у проведенні всебічного аналізу розвитку міжнародного співробітництва у митній справі України та формування пропозицій щодо розвитку співробітництва Державної митної служби України з митними службами інших країн.

Для досягнення мети курсової роботи було поставлено такі завдання:

- визначити поняття та особливості митного співробітництва;
- окреслити основні форми та напрямки міжнародного співробітництва

- дослідити сучасні вектори розвитку міжнародного співробітництва у митній справі;
- провести ретроспективний аналіз розвитку міжнародного митного співробітництва в Україні;
- дослідити практику взаємодії Державної митної служби України з митними службами інших країн;
- проаналізувати реалізацію проєктів Державної митної служби України з міжнародного співробітництва в митній справі за 2016-2022 роки
- визначити перспективні напрями міжнародного співробітництва митної служби України з митними службами інших країн
- внести пропозиції щодо розвитку міжнародного співробітництва України в митній справі.

Об'єктом дослідження виступає діяльність Державної митної служби України щодо здійснення міжнародного співробітництва з питань митної справи.

Предмет дослідження – розвиток міжнародного співробітництва у митній справі України.

Методи дослідження. Методологічною базою є сукупність загальнонаукових та спеціально наукових методів, а саме загально-філософських, історичних та правових методів наукового пізнання, спрямованих на повне, всебічне об'єктивне висвітлення подій, явищ і фактів. В даній роботі використані загальнонаукові методи наукового пізнання, такі як міждисциплінарний метод, формально-логічний та метод системного аналізу, а також табличний і графічний методи.

Базою дослідження є Державна митна служба України. Інформаційною основою для написання є законодавство різних країн, міжнародно-правові угоди та документи за темою розвитку сучасних модифікацій системи міжнародного митного співробітництва, науково-дослідні праці, статті, статистичні та аналітичні матеріали в сфері дослідження.

Практичне значення результатів цієї роботи полягає у тому, що сформульовані та обґрунтовані в роботі положення мають науковий,

теоретичний та практичний інтерес в: науковій та дослідній роботі; митній справі; освітньому процесі.

Випускна кваліфікаційна робота складається з 68 сторінок, 3 таблиці, 7 рисунків, список використаних джерел з 67 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ

1.1. Сутність та принципи міжнародного митного співробітництва

Досліджуючи питання митного співробітництва спочатку звернемо вагу на термін «митниця», що є багатозначним. Необхідно дослідити основи розвитку міжнародного співробітництва в сфері митної справи, а саме сутність та понятійний апарат митного співробітництва.

Словник української мови говорить, що «митниця – це є установа, що здійснює контроль за провозенням товарів через кордон і за оподаткуванням їх» [62]. Наразі митниця є державним органом, відповідальним за уряд країни, де вона розташована (зазвичай фізичне приміщення, де вона розташована, є офісом, і вона залежить від Міністерства економіки України). Вони підпадають під дію чинного законодавства країни або групи країн, де вони створені [43]. На наш погляд, митниця може означати як установу, будівлю, так і орган уповноважений здійснювати митну діяльність. Митниця важлива для застосування торгової політики, її основними функціями є:

- контроль міжнародного рух людей, товарів і капіталу;
- контроль за сплатою мит і податків;
- визначення мит і податків, які необхідно сплатити;
- статистичні завдання, пов'язані з міжнародною торгівлею [43].

Далі, потрібно розглянути поняття «митне співробітництво». Митне співробітництво означає співпрацю між митними органами, спрямовану на спрощення процедур і покращення сприяння торгівлі, з метою покращення регулювання торговельних потоків і дотримання чинного законодавства в державах-учасниках шляхом встановлення міжнародних митних стандартів і гармонізованих митних процедур відповідно до нормативно-правових актів [5].

Нагорічна О.С., Слободян В.В. вказують, що «міжнародне митне співробітництво – це один із видів спільної діяльності держави, міжнародних

принципових організацій та інших суб'єктів, спрямованих на узгодження їхніх інтересів та досягнення спільних цілей у вирішенні особистих та спільних проблем у митній справі на основі загальновизнаних і норм міжнародного права. Крім того, співробітництво України з міжнародними організаціями у митній сфері є складовою частиною міжнародного митного співробітництва як такого, після чого воно є ширшим за змістом та за своєю суттю охоплює більш ширшу форму такого співробітництва» [47]. Переглянута Кіотська конвенція у Загальному додатку передбачає, що митна служба повинна прагнути співпрацювати з іншими митними адміністраціями та прагнути укладати угоди про взаємну адміністративну допомогу для посилення митного контролю.

Загалом, митне співробітництво є важливим інструментом розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та торгівлі між державами [50]. При митній співпраці діяльність сторін такої співпраці будується на наступних засадах:

- принцип суверенної рівності;
- принцип невтручання у внутрішні справи держав;
- принцип рівноправності і самовизначення народів;
- принцип поваги і захисту прав людини;
- принцип розвитку міжнародного співробітництва;
- принцип сумлінного виконання договірних зобов'язань за міжнародним правом тощо [60].

Відповідно, митне співробітництво – це певна діяльність відповідних митних органів спрямована на досягнення торгово-економічних цілей держави [42]. Вже стаття 12 Угоди Світової організації торгівлі про спрощення процедур торгівлі [45], яка стосується митного співробітництва, визначає умови та вимоги до членів щодо обміну інформацією для забезпечення ефективного митного контролю, дотримуючись при цьому конфіденційності інформації, якою обмінюються. Ця стаття надає членам гнучкість для встановлення правової основи для обміну інформацією. Члени можуть укладати або підтримувати двосторонні, багатосторонні або регіональні угоди щодо спільного використання або обміну митною інформацією та даними, включаючи попередню інформацію.

Далі, Рамкова угода Світової організації торгівлі щодо безпеки вимагає від членів створити та зміцнити мережеві домовленості між митницями для сприяння безперервному переміщенню товарів через безпечні міжнародні торговельні ланцюги поставок [45]. Таким чином, міжнародні організації сприяють міжнародному співробітництву та становленню та регулюванню відповідних угод на найвищому рівні.

Розширене міжнародне співробітництво має вирішальне значення для захисту інтересів громадян ЄС і бізнесу в усьому світі. ЄС підписав понад 50 міжнародних угод, які передбачають митне співробітництво та взаємну адміністративну допомогу з 80 країнами за межами ЄС для підтримки контролю та правозастосування, а також для спрощення та гармонізації митних процедур, що, у свою чергу, зменшує адміністративне навантаження та витрати для європейських компаній [36]. У 2019 році було укладено чотири нові угоди про митне співробітництво, що значно збільшило частку торгівлі ЄС (84,2% порівняно з 78,4% у 2018 році). Ці угоди забезпечують адміністративну допомогу між митними органами ЄС і третіх країн щодо правильного застосування преференційних правил походження [36]. «Взаємний обмін знаннями та досвідом з митними адміністраціями країн, що не входять до ЄС, сприяє підвищенню якості їхніх послуг. Технічна допомога охоплювала навчання, підвищення кваліфікації, навчання службових собак тощо. Обсяг торгівлі ЄС із країнами, що не входять до ЄС, з якими ЄС має обов'язкову угоду про митне співробітництво, становить основну частку зовнішньої торгівлі ЄС» [36].

Відповідно, участь України в міжнародному співробітництві з питань державної митної справи є невід'ємною частиною зовнішньополітичної діяльності України. Вважаємо, що збільшення обсягів та якості співпраці в даному напрямку є необхідною складовою розвитку для України.

Зовнішня політика України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного та взаємовигідного співробітництва з міжнародним співтовариством на основі загальновизнаних принципів і норм міжнародного права. Одним із напрямів міжнародного

співробітництва України є міжнародне митне співробітництво або, як визначено національним митним законодавством [40], міжнародне співробітництво в галузі митної справи. Серед усіх країн Центрально-Східної Європи українсько-польські відносини відзначаються різноманітністю та проблемністю формування [23].

У 2018 році затверджено Дорожню карту приєднання України до процедури спільного транзиту ЄС/ЄАВТ, яка містить етапи та необхідні кроки для повної імплементації правил спільного транзиту, включаючи застосування NCTS. Україна отримує значну допомогу для спільного транзиту та програми АЕО в рамках програми EU4PFM. Триває розробка підзаконних актів щодо впровадження системи спільного транзиту [23].

Таким чином, варто зробити висновок про актуальність митного співробітництва, особливо в умовах євроінтеграції.

На нашу думку, митне співробітництво – це діяльність держави щодо покращення митної взаємодії, яка спрямована на покращення взаємодії в торгово-економічній, культурній, соціальній сферах та забезпечення цілей та безпеки держав, що взаємодіють. Міжнародне співробітництво розвивається активно, і відповідні соціаліста економічні зміни мають вагомий вплив на співробітництво.

1.2. Основні форми та напрямки міжнародного співробітництва у митній справі

Необхідно провести аналіз форм та напрямів міжнародного співробітництва у митній справі. Міжнародне співробітництво в галузі митної справи здійснюються в певних формах. У міру розвитку міжнародного співробітництва в тій чи іншій сфері міжнародних відносин все більшого значення і поширення набуває форма міжнародного співробітництва держав у рамках міжнародних організацій.

Форми співробітництва визначаються як межі, в яких здійснюється співробітництво між державами.

«Нагорічна О.С., Слободян В.В. виділяють такі основні форми міжнародного співробітництва в галузі митної справи:

- 1) співробітництво в рамках міжнародних організацій;
- 2) співробітництво шляхом укладення міжнародних договорів;
- 3) співробітництво шляхом укладення міждержавних угод або союзів держав;
- 4) міжнародне співробітництво шляхом конференцій» [47].

Важливо вказати, що у все більш глобалізованому світі, в якому розширюється як легальна, так і нелегальна торгівля, митним адміністраціям необхідно визначити та зрозуміти ключові міжнародні, регіональні та національні стратегічні чинники, щоб належним чином реагувати. Ці рушії є універсальними, і хоча більшість митних адміністрацій визнають, що їх роль докорінно змінилася, а їхні повноваження розширені, реакція міжнародної митниці була нескоординованою. Це викликало активну реакцію Всесвітньої митної організації, яка, як частина свого зобов'язання щодо нового бачення та плану дій для митної служби, прийняла Рамкові стандарти безпеки та сприяння глобальній торгівлі [56], щоб забезпечити глобальну відповідь безпеки та спрощення ланцюга постачання.

Pravin Gordhan вказує, що глобалізація призводить до дедалі складнішого світу. Світ взаємопов'язаний, що відображається в розширених потоках товарів, людей, капіталу, інформації та технологій. Вести бізнес на міжнародному рівні стає легше. Це надає країнам можливість пришвидшити економічне зростання та розвиток завдяки збільшенню міжнародної торгівлі. Це вигідно не лише для легальної торгівлі; це також приносить користь нелегальній торгівлі, і злочинці використовують більш інтегровані ринки та вільніше пересування людей для переміщення товарів, людей і грошей через кордони. Ці зміни призводять до зростання діапазону та складності ризиків, якими необхідно керувати на кордоні.

Відсутність ефективного контролю створює ризики для економіки та суспільства та може підірвати досягнуті досягнення [9].

Сьогодні міжнародні організації відіграють вирішальну роль у зміцненні, розширенні та поглибленні міжнародного співробітництва. Головним організатором зв'язку між державами є міжнародні організації. Складність і важливість проблем, які вирішуються на міжнародному рівні, вимагають їх швидкого вирішення питань. Ефективності можна досягти через постійний інституційний механізм організації, де міжнародна співпраця отримує відповідну постійну інституційну основу. Україна є членом таких міжнародних організацій, як Всесвітня митна організація, Світова організація торгівлі, ООН, що стало основною мотивацією її приєднання до міжнародних договорів у сфері спрощення та гармонізації національних митних процедур. Відповідно, важливе значення відграє діяльність Всесвітньої митної організації [21].

Лише після багатьох років зростання членства, у 1994 році Рада прийняла робочу назву Всесвітня митна організація, щоб більш чітко відобразити її перехід до справді глобальної міжурядової установи. Зараз це взаємодія більше 175 митних адміністрацій, які діють на всіх континентах і представляють усі етапи економічного розвитку (від зрілих економік до найменш розвинутих країн). Сьогодні члени організації несуть відповідальність за обробку понад 98% усієї міжнародної торгівлі [42].

Загалом, можна підсумувати, що в рамках міжнародного співробітництва Всесвітня митна організація є міжурядовою організацією, яка спрямовна на покращення координації між митними адміністраціями у всьому світі, оскільки вони сприяють торгівлі та забезпечують безпеку своїх кордонів. «Зокрема, це дозволяє вирішити такі завдання в межах митного співробітництва:

- встановити міжнародні стандарти для полегшення транскордонної торгівлі;
- захистити міжнародний торговий ланцюг постачання;
- гармонізувати та спростити митні процедури, спрямовані на полегшення торгівлі;

- зміцнити безпеку ланцюга поставок;
- сприяти обміну інформацією між митними адміністраціями;
- забезпечити розбудову потенціалу шляхом навчання та допомоги;
- сприяти координації глобальних митних процедур.

Отже, Всесвітня Митна Організація допомагає в усуненні перешкод на шляху здійснення міжнародних економічних або торговельних відносин, шляхом уніфікації та гармонізації національних митних систем» [46].

Музика І. говорить, що Всесвітня Митна Організація має метою створення однакових умов митної співпраці для різних економічно розвинутих країн, і саме така мета реалізується за допомогою функцій, якими наділена організація [46]. Загалом усі функції Всесвітньої Митної Організації можна розділити на чотири основні групи: функції, пов'язані із вивченням основних питань щодо налагодження міжнародного митного співробітництва; правотворчі функції (розробка проектів конвенцій і поправок до конвенцій; розробка рекомендацій, що забезпечують однакове тлумачення і застосування конвенцій; розробка рекомендацій для вирішення спорів по тлумаченню і застосуванню конвенцій); інформаційні функції; функції щодо налагодження міжнародного митного співробітництва.

Митна організація координує свою діяльність з низкою організацій ООН, що займаються питаннями торгівлі та безпеки, включаючи:

- Міжнародну морську організацію;
- Конференцію ООН з торгівлі та розвитку;
- Організацію ООН з питань освіти, науки і культури та
- Європейської економічної комісії ООН [46], [14].

В 1993 році був створений Міжнародний центр розробки міграційної політики, який є міжнародною організацією, яка працює в сферах, пов'язаних з міграцією. Отже, організація ініціювала низку програм, спрямованих на зниження вразливості світової торгівлі до терористичних атак, розвитку потенціалу, щоб допомогти державам у цьому розумінні, включаючи, зокрема, програму «Колумбус» – «Допомога безпечній торгівлі»[15].

Підсумовуючи можна сказати, що існують різні форми митної співпраці у різних формах та за різними сферами. Відповідно важливої ролі надається міжнародним організаціям, що регулюють діяльність митниці. Для України це можливість розвитку згідно з міжнародними передовими стандартами.

1.3. Сучасні вектори розвитку міжнародного співробітництва у митній справі

Важливо дослідити напрями міжнародної співпраці. Міжнародна торгівля залежить від міжнародної співпраці, взаємодії та особистих зустрічей, які стимулюють транскордонні подорожі. Країни шукають політику заохочення в'їзної мобільності для підтримки двосторонньої торгівлі, туризму та прямих іноземних інвестицій. Деякі країни впроваджують ліберальні візові режими як важливу частину політики полегшення з огляду на проблеми безпеки [6]. Тому, великого значення набуває глобалізація.

Відповідно, глобалізація – це тісна економічна інтеграція всіх країн світу в результаті лібералізації та подальшого збільшення об'єму і різноманітності міжнародної торгівлі товарами і послугами, падіння цін на транспорт, зростання інтенсивності міжнародного проникнення капіталу, величезного зростання глобальної робочої сили і прискореного поширення технологій у світовому масштабі, зокрема зв'язку (Парламентська Асамблея Ради Європи) [56], [27].

Для України важливим є вектор євроінтеграції, що вимагає адаптацію національного законодавства до норм ЄС. Співпраця України та Європейської спільноти відбувається в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, в тому числі Поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі [37].

Україна знаходиться в процесі Євроінтеграції, тому важливо проводити ефективну політику адаптації митного законодавства України в сучасні реалії.

Бабюк А.М. визначає, що на даному етапі розробляються відповідні програми та стратегії. Необхідно погодитися з позицією науковців про те, що при розробці відповідних змін до законодавства функції митних органів мають бути чітко розподілені на специфічні (основні) та неспецифічні (додаткові) функції, чергування. Перші покликані виконувати управлінську діяльність для виконання завдань, пов'язаних із виконанням митної справи. Друга — служба (сервіс), яка спрямована на покращення співпраці із зовнішньоекономічною діяльністю, створення позитивного середовища, матиме відповідну соціальну спрямованість.

Як і раніше, так особливо під час пандемії Covid-19 дуже зросла роль митної служби ЄС у сфері нефіскальності/захисту щоб забезпечити безперервну транскордонну торгівлю у складних умовах, головним чином щодо життєво важливого медичного обладнання та згодом вакцин [7]. Митниця прагне збалансувати контроль із полегшенням законної торгівлі, оскільки міжнародна торгівля є життєво важливою для успіху ЄС. Для досягнення правильного балансу між цими вимогами необхідно модернізувати митні процедури та методи контролю, а також посилити співпрацю між різними службами.

«Дуже важливим є Регламент (ЄС) № 952/2013 набув чинності 1 травня 2016 року, і робота над модернізацією та розробкою електронних систем, призначених для того, щоб Митний союз перетворилася на сучасне, взаємопов'язане та повністю безпаперове середовище, має бути завершено в усьому ЄС до того, як не пізніше 2025 року. Деталі цих ІТ-систем можна знайти в Робочій програмі Митного кодексу Союзу» [7].

Щоб ефективно виконувати свої різноманітні обов'язки, митниця підтримує постійний діалог із зацікавленими сторонами. У цьому контексті консультації з бізнес-сектором були розширені в рамках Контактної групи з торгівлі, в якій представлені всі основні гравці міжнародного ланцюга поставок. Також варто розглянути перспективу максимальної автоматизації роботи митних органів, де це можливо, та мінімізації засобів людського впливу [24].

Таким чином, в сучасних умовах багатьма урядами провідних країн світу

актуалізується теза, що забезпечення належного рівня безпеки міжнародного ланцюга постачання товарів можливе лише за умови дотримання всіма учасниками міжнародної торгової угоди прийнятих стандартів безпечного поводження з вантажами.

За таких умов особливої актуальності набувають зобов'язання урядів багатьох країн імплементувати рекомендації таких міжнародних організацій як Світова організація торгівлі, Всесвітня митна організація та інших інтеграційних об'єднань щодо спрощення процедур та усунення технічних бар'єрів у міжнародній торгівлі. Зокрема, прийняття оновленої Конвенції про гармонізацію та спрощення митних процедур [12] та Рамкових стандартів забезпечення безпеки та спрощення міжнародної торгівлі [17] призвело до кардинальних трансформацій принципів та підходів здійснення митного контролю в контексті одночасного забезпечення безпеки та спрощення митних процедур.

Киотська конвенція є фундаментальним міжнародним документом, який визначає пріоритетні напрями реформування системи митного регулювання, яка в червні 1999 р. в умовах наростаючого тиску з боку міжнародного торгового співтовариства була переглянута Радою Всесвітньої митної організації (ВМО) з метою мінімізування рівня митного втручання і максимального спрощення процедур міжнародної торгівлі [6].

В основі цього документу покладено принцип, що передбачає процес постійного спрощення митних процедур з метою прискорення зовнішньоторговельного товарообігу, сприяння торгівлі та зняття необґрунтованих адміністративних бар'єрів. При цьому Конвенція містить і ряд цілком конкретних вказівок щодо можливих форм взаємодії та співпраці держави в особі митних адміністрацій з бізнес-спільнотою.

«Положення Киотської конвенції сформульовані не у вигляді норм прямої дії, а у формі рекомендацій, на основі яких здійснюється пошук балансу між прискоренням і спрощенням митних формальностей як заходами сприяння зовнішньоторговельній діяльності та забезпеченням відповідного рівня

надійності митного контролю, тобто пошуку компромісу між інтересами бізнес-спільноти та держави» [12].

Зокрема, Стандартним Правилom 1.3. Глави 1 «Загальні положення» Загального додатка до Кіотської конвенції передбачено, що «митна служба встановлює і підтримує офіційні відносини консультативного характеру з учасниками зовнішньої торгівлі з метою розвитку співробітництва та сприяння їх участі у впровадженні найбільш ефективних методів роботи, які узгоджуються з національним законодавством і міжнародними договорами» [12].

Більш детально аспекти пошуку оптимального балансу між митним контролем і спрощенням процедур міжнародної торгівлі визначено Рамковими стандартами безпеки ВМО) [17], в оновленому варіанті яких у 2015 р. було розроблено третю опору, а саме «Співпраця митниці з іншими урядовими та міжурядовими установами».

Рамковими стандартами безпеки ВМО сформульовані чотири принципи і стандарти, що стосуються попереднього повідомлення про вантаж, управління ризиками, використання обладнання для безконтактного огляду, запровадження інституту УЕО, а також включення питань управління ланцюгами поставок до єдиного комплексного правового інструменту.

Цим документом започатковано процес формування стандартів безпечного ланцюга постачання товарів (*supply chain security standards*), які передбачають використання нових інструментів та технологій контролю за рухом товарів від постачальника до покупця в умовах більш тісного партнерства між митними адміністраціями та бізнес-спільнотою.

Імплементація цих положень дозволяє сформувати передумови щодо пошуку оптимального балансу між забезпеченням безпеки і спрощенням процедур міжнародної торгівлі шляхом дотримання наступних вимог [5]:

- встановлення стандартів, що забезпечують безпеку постачання і полегшення роботи на глобальному рівні з метою досягнення більшої прогнозованості і передбачуваності;

- забезпечення комплексного і узгодженого управління ланцюгами постачання для всіх видів транспорту;
- підвищення ролі, функцій і можливостей митних адміністрацій для вирішення завдань і можливості 21-го століття;
- зміцнення співпраці між митними адміністраціями з метою розширення їх можливостей для виявлення партій товарів з високим ступенем ризику;
- зміцнення співпраці між митними адміністраціями та іншими урядовими установами участь в міжнародній торгівлі і безпеки;
- зміцнення співпраці між митними адміністраціями та бізнес-спільнотою;
- сприяння безперервному руху товарів безпечним ланцюгом поставок міжнародної торгівлі.

Таким чином, перед урядами багатьох країн світу стоїть завдання щодо необхідності розроблення механізму забезпечення економічної безпеки держави в умовах подальшого спрощення процедур зовнішньої торгівлі для економічних операторів. Відповідно до рекомендацій Кіотської конвенції, Рамкових стандартів безпеки ВМО та Угоди СОТ про спрощення світової торгівлі передбачено надання спрощень, якими передбачено спрощення вимог до документації та даних, зниження рівня фізичних оглядів і перевірок, зменшення часу випуску товарів, оформлення товарів на території уповноваженого оператора або в іншому місці, дозволеному митницею.

Крім того, спільними для усіх міжнародних документів є рекомендації щодо запровадження дієвого механізму надання спрощень для інституту УЕО, який в умовах відправлення на доопрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей» (реєстраційний № 4777 від 03.06.2016) значно відтерміновує запуск національної програми УЕО та позбавляє значну частину бізнес-спільноти здійснювати зовнішньоекономічну діяльність за міжнародними стандартами [9].

Також у світі через процес глобалізації, підвищення обсягу поставок товарів, швидкості та потреб у прощенні митних процедур. Останні роки

характерні різноманітністю та складністю товарів, що перетинають національні кордони, як прямий вплив глобалізації, цифровізації (наприклад, електронної комерції) і багато- або двосторонніх торгових угод [51] перед митницею стоїть завдання перевірити законність міжнародних торгових операцій і накладати митні збори на ввезені або вивезені товари. Темпи зростання такої торгівлі є не пропорційними збільшенню митних ресурсів, і це створює серйозні проблеми для митних органів щодо перевірки всіх імпорتنих декларацій та забезпечення відповідності.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ МІЖНАРОДНОГО МИТНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

2.1. Ретроспективний аналіз розвитку міжнародного митного співробітництва в Україні

Митна справа та митне співробітництво є напрочуд важливими напрямками зовнішньоекономічної діяльності України. Саме тому проведення ретроспективного аналізу розвитку митного співробітництва України є актуальним на сьогодні з метою визначення існуючих напрямків митного співробітництва України з країнами світу та встановлення рівня ефективності реалізації проектів Державної митної служби України.

Митне співробітництво на сьогодні є необхідністю для світової економіки в умовах світової глобалізації. Митні системи всіх держав світу тісно взаємопов'язані між собою, а тому мають змогу впливати одне на одну та на світовому митну систему в цілому.

:Міжнародне митне співробітництво України розвивалося під впливом нормативно-правових актів, що ратифіковані державами всього світу, а саме:

1. Міжнародних нормативно-правових актів, якими встановлюються вимоги міжнародних організацій щодо взаємної допомоги держав у митній справі одне одній. Для прикладу можна назвати Рамкові стандарти безпеки та спрощення глобальної торгівлі, затверджені Резолюцією Ради Всесвітньої митної організації 23-25 червня 2005 року у Брюсселі. Даними документами затверджено обов'язки держав, що ратифікували дані документи, здійснювати співпрацю у митній справі як важливу умову оптимізації світової торгівлі. У тому ж 2005 році Україна висловила намір запровадити Рамкові стандарти ВТО для забезпечення безпеки та сприяння глобальній торгівлі.

2. Міжнародних нормативно-правових актів, якими встановлені вимоги міжнародних організацій та здійснення взаємодії країн та їх митних органів в

межах визначених територій (наприклад, на території ЄС, Республіки Казахстан, Організації Чорноморського економічного співробітництва). Прикладом таких актів є Митний кодекс Європейського Союзу, яким встановлено обов'язок держав-учасниць надавати допомогу одна одній у вирішенні проблем у митній справі формами та методами, що визначені Митним Кодексом Європейського Союзу» [39].

3. Міжнародних актів, які формують правові підстави для плідної міжнародної співпраці держав у митній справі. Це, головним чином, міжнародні договори, які містять норми щодо особливостей взаємодії у митній справі визначених країн.

4. Особливих актів, якими створюються правові підстави для міжнародної співпраці у митній справі. Співавторами даних актів виступають органи, що несуть обов'язки організації та здійснення митної справи. Активну участь у прийнятті даної групи актів приймають міжнародні митні організації.

Конвенція про створення Ради митного співробітництва, яка набула чинності 4 листопада 1852 року, був надзвичайний результат роботи Митного комітету ЄС. Україна приєдналася до вищевказаної конвенції 19 червня 1992 року, коли Верховною Радою було прийнято Постанову «Про приєднання України до конвенції про створення Ради митного співробітництва», на підставі якої Україна стала повноправним членом цієї Ради [59]. У 90-х роках Рада митного співробітництва була реорганізована у Всесвітню митну організацію з метою розширення функцій даної організації, зокрема щодо організації співробітництва митних адміністрацій країн щодо вирішення питань з митної справи. Входження до Ради митного співробітництва, а згодом – до Всесвітньої митної організації стало поштовхом до прийняття в Україні ряду нормативно-правових актів, що визначили суб'єкти, напрями, форми, методи роботи з розв'язання існуючих проблем у митній діяльності України та у світовій митній справі шляхом надання українським митним адміністраціям необхідних повноважень для проведення самостійного контакту з митними органами інших країн. Такими органами в нашій державі є митні структури, що мають специфічні

повноваження у сфері міжнародного співробітництва. Такі повноваження обумовлені неможливістю виконання без них своїх повноважень митною службою держави.

Саме тому у діючому на той час Законі України «Про митну справу в Україні» було визначено, що законодавство України встановлює компетенцію митних органів України у співробітництві з митними та іншими органами країн світу та міжнародними організаціями у сфері митної справи. Стаття 11 вищевказаного закону закріплювала, що Україною дотримуються зобов'язання за міжнародними договорами. Даний закон втратив чинність на підставі прийняття Митного кодексу України 1991 року. Недоліком даного кодексу стала відсутність закріплення у ньому вимогу закону про митну справу в Україні щодо встановлення компетенції митних органів здійснювати взаємодію з відповідними зарубіжними структурами. В даному кодексі було тільки підтверджено у статті 164, що у разі встановлення міжнародними договорами норм, відмінних від норм Митного кодексу України, застосуванню підлягають норми міжнародних договорів.

Протягом багатьох років після прийняття Митного кодексу України 1991 року безперервний процес інтеграції митної служби України до світової митної системи потребував створення більш надійного механізму організації її співпраці з митним світом та його елементами, внаслідок чого в Україні було прийнято ряд нормативно-правових актів у сфері митної справи та співробітництва, зокрема:

- Указ Президента України «Про заходи щодо вдосконалення координації діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх відносин» 18 вересня 1996 року [58];

- Положення про Державну митну службу України від 24 серпня 2000 року [55].

Внаслідок прийняття вищевказаних нормативно-правових актів було внесено дієві зміни до діючого тоді митного законодавства, проте особливі повноваження митних органів все одно закріплені не були, що спричинило

перешкоди для успішної адаптації української митної системи на світовому рівні та взаємодії з митними адміністраціями країн світу.

«Саме тому у новоприйнятому Митному кодексі України від 11 липня 2002 року (набрав чинності 1 січня 2004 року) було закріплено у статтях 34-39 норми щодо міжнародного співробітництва з питань митної справи. Проте повноваження митних органів України щодо цієї співпраці були визначені некоректно, а значна частина необхідних повноважень не згадувалася взагалі. Через це після прийняття Митного кодексу України було прийнято ще ряд інших нормативно-правових актів, які уточнювали вказані повноваження, зокрема: Постанова КМУ «Про затвердження Положення про порядок проведення робочих зустрічей керівника регіональної митниці, керівника митниці та їх заступників з представниками митного органу суможної іноземної держави» від 17 грудня 2003 року» [57].

Внаслідок вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ) в 2008 році, Україною були ратифіковані міжнародні економічні та митні конвенції, якими визначалися нові для України форми та методи спільної діяльності митних адміністрацій країн світу з метою реалізації загальної мети, а саме: підвищення рівня міжнародної митної справи та митної політики кожної держави.

Зокрема, Україною було ратифіковано Рамкові стандарти, розроблені Стратегічної групою СОТ високого рівня щодо забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі. Даними стандартами окреслено подальший розвиток митних адміністрацій шляхом:

- покращення міжнародного митного співробітництва;
- відпрацювання такого співробітництва з діловими колами;
- посилення повноважень митних органів у правоохоронній сфері;
- використання методів вибіркової митного контролю та методів аналізу можливих ризиків;
- посилення значення моніторингу та контролю та ін.

Необхідність затвердження більш чіткої регламентації міжнародних повноважень митних органів України призвела до прийняття у 2012 році нового

Митного кодексу України, діючого по сьогоднішній день [40]. Глава 78 нового кодексу під назвою «Міжнародне співробітництво з питань державної митної справи» зробила акцент на визначенні повноважень митної системи України, що підвищило її рівень та авторитет, а також зменшило волюнтаризм Державної митної служби України під час розподілу нею повноважень між окремими своїми гілками.

Відповідно до нового Митного кодексу України центральним органом виконавчої влади, який здійснює державну політику у сфері державної митної справи, є Державна митна служба України, яка за дорученням КМУ має право в межах своїх законних повноважень:

- проводити переговори та консультації під час підготовки до підписання міжнародних договорів у сфері державної митної справи;
- вдосконалювати державний митний контроль;
- підтримувати зв'язок з митними адміністраціями всіх країн світу та укладати з ними договори;
- бути представником України у міжнародних організаціях. зокрема Всесвітній митній організації.

Нормативно-правовою базою діяльності Державної митної служби України під час переговорів та консультацій, пов'язаних з укладанням міжнародних договорів, є:

- Конституція України;
- Закон України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року;
- Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру від 17 червня 1994 року та ін.

Державною митною службою України з часів свого створення проведено значну роботу з оптимізації міжнародного митного співробітництва, зокрема: створено у своїй структурі міжнародний відділ (згодом – міжнародне управління), що проводить підготовчу роботу з реалізації на практиці функцій

міжнародного співробітництва. Особлива група повноважень Державної митної служби України – це взаємодія з митними органами інших держав та міжнародними організаціями у питаннях боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил, зокрема: співробітництво з Інтерполом, Європолом, Комітетом голів правоохоронних підрозділів, митних служб держав-учасниць СНД, в межах якого проводиться робота з виявлення та розслідування митних правопорушень, боротьби з контрабандою наркотиків, психотропів та прекурсорів, а також з проведення кінологічної діяльності правоохоронних підрозділів митних служб.

Ефективним методом взаємодії Державної митної служби України з правоохоронними органами інших держав є контрольована поставка з метою виявлення джерел та каналів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропів та прекурсорів, а також винних осіб. «Контрольована поставка передбачає ввезення до території визначеної держави або вивезення з неї вищевказаних речовин під постійним контролем компетентних органів. Положення щодо проведення контрольованої поставки закріплені у Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних і психотропних речовин від 19 грудня 1988 року, на підставі якої Україною укладено ряд міжнародних договорів з іншими державами щодо контрольованої поставки» [31]. Інструкція про порядок проведення контрольованої поставки затверджена 14 серпня 1995 року спільним наказом Державної митної служби України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Державного комітету у справах охорони державного кордону України.

Згідно вищенаведеної Інструкції з 1 червня 2013 року Державна митна служба України має право проводити оперативно-розшукову роботу з метою протидії незаконному обігу наркотичних засобів та прекурсорів у випадках, коли проведення контрольованої поставки є неможливим, з метою виявлення каналів нелегального переміщення наркотиків. Фактичні результати контрольованої поставки можуть бути використані як доказ у кримінальній справі у сукупності з іншими доказами.

Найголовніша особливість проведення міжнародного співробітництва з питань митної справи – це участь у ньому місцевих митних органів. Станом на сьогодні роботу щодо координації та здійснення митного співробітництва у структурі Державної митної служби України проводить Управління міжнародної співпраці, яке [44]:

- розробляє пропозиції до проектів міжнародних договорів з іншими державами у сфері митної справи, організовує процедуру їх укладення, аналізу виконання, припинення та призупинення дії таких договорів;
- організовує взаємодію та обмін даними з митними адміністраціями іноземних держав;
- організовує, налагоджує, здійснює міжнародне співробітництво та заходи щодо виконання зобов'язань у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції у сфері митної справи;
- забезпечує співпрацю з проектами міжнародної технічної допомоги;
- співпрацює з зарубіжними донорськими, міжнародними фінансовими організаціями та Секретаріатом КМУ з питань залучення міжнародної фінансової допомоги;
- здійснює комунікацію з іншими неурядовими міжнародними організаціями;
- організовує протокольне забезпечення міжнародних заходів з прийому іноземних делегацій, зустрічі з іноземними та міжнародними організаціями, закордонні відрядження з питань митної справи.

В результаті дослідження з'ясувалося, що весь час в Україні відбувається процес реформування системи управління митними органами, що в цілому негативно відбивається на ефективності та результативності здійснення митної справи. Можна виділити 5 основних еволюційних етапів у функціонуванні організаційних структур управління митною справою в Україні:

- 1) етап Державного митного комітету України,
- 2) етап Державної митної служби України,
- 3) етап Міністерства доходів і зборів України,

- 4) етап Державної фіскальної служби України,
- 5) нова митниця (відродження Державної митної служби України), в рамках яких можна виділити ще й проміжні етапи.

Кожен етап характеризується своїми особливостями, що зумовлені конкретними історично-політичними обставинами та зовнішньою кон'юктурою.

Отже, ідеальних типів організаційних структур не існує, оскільки вони повинні ефективно адаптуватися під фактори зовнішнього та внутрішнього середовища. Аналіз еволюції організаційних структур управління в митній справі засвідчив якраз те, що зовнішні фактори активно впливають на формування системи управління та її організаційного відображення.

2.2. Дослідження взаємодії Державної митної служби України з митними службами інших країн

Взаємодія Державної митної служби України з митними службами країн світу здійснюється в певних формах, зокрема [30, с.74]:

- 1) співробітництва в межах міжнародних організацій;
- 2) співробітництва шляхом укладання міжнародних угод;
- 3) співробітництва шляхом укладання міждержавних угод або союзів держав (ЄС, ГУАМ, Великобританія тощо);
- 4) співробітництва в межах міжнародних конференцій.

Міжнародні організації є основним організатором спілкування держав. Україна є учасником у таких міжнародних організаціях, як Всесвітня митна організація, Світова організація торгівлі, Організація Об'єднаних Націй, що стало основним стимулом для її приєднання до міжнародних договорів у сфері спрощення та гармонізації національних митних процедур [49, с.121].

Посилення співробітництва України зі Всесвітньою митною організацією уявляється нагальним засобом, який дасть змогу Україні подолати шлях

реформування національного законодавства найменш болісно і створить правове підґрунтя для економічного зростання.

Другим значним кроком у напрямі спрощення та гармонізації національних митних процедур є вступ України до Світової Організації Торгівлі. Вступ до СОТ означає для України [17]:

- інтеграцію до міжнародної ринкової економіки;
- створення правових засад для стабільного і передбачуваного ведення бізнесу і міжнародної торгівлі;
- доступ до міжнародного механізму врегулювання торговельних спорів;
- створення сприятливого клімату для іноземних інвестицій;
- більш широкий вибір товарів і послуг;
- отримання Україною статусу повноправного учасника міжнародної торгівлі, що збільшить її можливості брати участь у регіональних союзах і об'єднаннях;
- запровадження чіткої, взаємної співпраці між урядом України та СОТ;
- забезпечення співробітництва з відповідними комітетами СОТ, участь у двосторонніх та багатосторонніх переговорах в рамках СОТ;
- забезпечення виконання зобов'язань України, взятих в рамках вступу до СОТ;
- сприяння українським експортерам у покращенні інформованості щодо доступу на ринки країн – членів СОТ.

Серед глобальних міжнародних організацій, в яких Україна є повноправним членом, необхідно відмітити ООН та організації системи ООН. Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є:

- підтримання міжнародного миру та безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах;
- розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру;
- забезпечення прав людини.

Отже, сучасні тенденції розширення міжнародного співробітництва держав у сфері зовнішньоекономічної діяльності в умовах лібералізації торговельно-економічних відносин і зростання економічної інтеграції з неминучістю тягнуть за собою розширення і поглиблення міжнародного співробітництва у галузі митної справи в його різних формах, у тому числі і в межах міжнародних організацій.

Ще однією з найпоширеніших форм міжнародного співробітництва в галузі митної справи є співпраця на основі укладання міжнародних договорів (табл. 2.1).

Угода про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії від 2011 року містить Правила визначення походження продукції з територій Договірних Сторін та положення про сертифікат походження EUR.1 та декларацію про походження, а також про взаємну допомогу митних органів України та Чорногорії у підтвердженні походження товарів та застосуванні санкцій щодо осіб, що для отримання преференційного режиму надають документи з неправдивою інформацією [17].

07 червня 2018 року Україною ратифіковано Угоду з Урядом Французької Республіки щодо офіційної підтримки у створенні єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні. Відповідно до даної угоди Франція отримує пільги щодо сплати митних платежів при імпорті до України товарів авіаційної безпеки.

Важливою є участь України в Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС). На зустрічі керівників митних адміністрацій держав-учасниць ОЧЕС в 2008 році було визнано, що, офіційний обмін попередньою інформацією щодо товарів і транспортних засобів, що здійснюють транскордонне переміщення, є ефективним інструментом у боротьбі з «подвійним фактуруванням», митним шахрайством та забезпеченням належного виконання всіма суб'єктами митного законодавства.

Основні міжнародні договори України з питань співробітництва в митній сфері

з/п	Назва договору	Дата підписання Україною. строк дії	Характеристика
1.	Конвенція про Раду Митного співробітництва 1952 року	19.06.1992, термін дії не обмежений	Укладена під егідою Ради ВМО
2.	Найробіська Конвенція 1977 року	23.05.2000, термін дії не визначений	Укладена під егідою ВМО щодо взаємної допомоги країн одна одній у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства
3.	Конвенція ГС 1986 року	17.05.2002, термін дії не визначений	Укладена під егідою ВМО про гармонізовану систему опису та кодування товарів пі час митної діяльності
4.	Стамбульська конвенція 1990 року	24.03.2004, термін дії не визначений	Укладена під егідою ВМО щодо тимчасового ввезення товарів через митний кордон
5.	Митна конвенція, що стосується контейнерів (Женевська конвенція 1972 року)	22.10.1973, втрачає чинність, якщо кількість договірних сторін складе менше 5 протягом 12- місячного періоду	Укладена під егідою СЕК ООН та стосується перевезення митних вантажів у контейнерах
6.	Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП 1975 року)	15.07.1994, втрачає чинність, якщо кількість договірних сторін складе менше 5 протягом 12- місячного періоду	Укладена під егідою СЕК ООН та регламентує перевезення митних вантажів з використанням книжки МДП
7.	Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах (Женевська Конвенція 1982 року)	04.07.2002, втрачає чинність, якщо кількість договірних сторін складе менше 5 протягом 12- місячного періоду	Укладена в рамках СЕК ООН та регламентує умови проведення контролю вантажів на кордонах
8.	Угода про співробітництво та взаємодопомогу в митних справах	15.04.1994, укладена на 5 років з автоматичним продовженням строку дії на кожні 5 років після цього	Укладена в рамках СНД. Договірними сторонами даної угоди є митні відомства Азербайджану, Вірменії, Білорусі, Грузії, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Росії, Таджикистану, Туркменістану, України.

Джерело: складено за даними [17]

Ще одним прикладом співробітництва шляхом укладання союзів держав є співробітництво у рамках ГУАМ в контексті зовнішньої політики України, яке можна розглядати як з точки зору окремого механізму взаємодії з країнами пострадянського простору, так і як частину співробітництва у Чорноморському регіоні. Що стосується співробітництва України та країн-членів ГУАМ в економічній сфері, то 2008 рік був найактивнішим у відносинах з Молдовою та Грузією.

Співробітництво України та Великобританії – це вид співробітництва шляхом укладання міждержавних угод, де двостороння співпраця навіть після виходу Великобританії з Європейського Союзу та формування нею власної зовнішньої політики продовжується. 16 грудня 2020 року Україною ратифіковано Угоду про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим королівством Великої Британії і Північної Ірландії [63].

«Ще однією з форм міжнародного співробітництва у галузі митної справи є співпраця в рамках міжнародних міжурядових конференцій, які являють собою колективні органи держав, самостійно вирішують питання, що стосуються цілей і принципів їх проведення» [35]. Скликаються міжнародні конференції для вирішення конкретних проблем і діють протягом певного терміну, не маючи своїх постійних органів і не будучи міжнародними організаціями та суб'єктами міжнародного права.

Таким чином, діяльність митних органів, здійснення ними митних формальностей і процедур стає або бар'єром на шляху міжнародної торгівлі, або засобом сприяння торговельним зв'язкам.

Україна сьогодні може активно інтегруватись в різні європейські структури, які пов'язані з такими сферами, як культура, спорт, наука, освіта, технологія. Але незалежно від сфери, в якій відбувається співпраця України і ЄС, мають бути визначені головні пріоритети і засади цього співробітництва.

Найбільш розвиненим і перспективним напрямом співпраці України з ЄС є торгівля. 1 січня 2016 року набув чинності Договір між Україною та Європейським Союзом про зону вільної торгівлі.

Україна має сьогодні позитивну динаміку двосторонньої торгівлі з Європейським Союзом. Поступово динаміка цього співробітництва набирає обертів, тому передбачається, що незабаром ЄС разом з новими членами Євросоюзу стануть найбільшими торговельними партнерами нашої держави. Співпраці за цим напрямом сприяє і те, що Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі.

Проведений у 2014 році аналіз підсумків перших шести років членства України в СОТ підтвердив важливість цього інституту інтеграції української економіки у світові торговельно-економічні відносини.

«Варто зазначити про тісну співпрацю нашої держави з сусідом – Республікою Польща, в якій після вступу до Європейського Союзу відбулося передавання на рівень наднаціональної компетенції в справі митної політики. Відтак зник її національний характер, і було створено реформовану державну митну систему. Особливості структури сучасної митної служби Польщі пов'язані з європейським будівництвом» [8].

Основна функція митної служби Польщі – фіскальна. Загалом, митна служба Польщі здійснює регулювання у сфері:

- заходів державної митної політики щодо регулювання цілей та обсягів міжнародної торгівлі (моніторинг виконання митних квот тощо);
- дотримання національних і міжнародних митних правил щодо заборони обмежень у міжнародній торгівлі, підписаних Польщею двосторонніх та багатосторонніх угод з питань митної справи;
- контролю за іноземною валютою [33].

Між Державною митною службою України та митною службою Республіки Польща вже підписано низку угод щодо обміну певною інформацією. Наша країна виступає за спільний прикордонно-митний контроль на українсько-

польському кордоні, аргументуючи тим, що Україна і Польща вже домовилися про відповідні дії [53].

Угоду з Урядом Республіки Польща Україною укладено ще у 1995 році. Угодою передбачено обмін працівниками митних органів з метою ознайомлення з технічними засобами контролю, обмін науковими і технічними відомостями з митних питань, а також обмін експертами з митних питань.

« У 1993 році укладено Договір про правовий режим українсько-польського державного кордону, співробітництво та взаємодопомогу з прикордонних питань, Угоду про основні принципи транскордонного співробітництва Польщі з Україною, згідно з якими найбільш успішно реалізованими проектами співробітництва стали: обмін попередньою інформацією про вантаж і транспортний засіб ще до фактичного перетину ним кордону та система раннього попередження, яка дозволяє запобігати утворенню черг з транспортних засобів на кордоні, а також здійснення спільного митного контролю у пунктах пропуску» [17].

У 1996 році укладено Угода між Україною та Словацькою Республікою про співробітництво і взаємодопомогу в галузі митної справи від 1996 року, відповідно до положень якого завдяки тісному співробітництву їх митних служб було полегшено виконання митних формальностей у міжнародному сполученні між двома країнами та домовлено про обмін інформацією для забезпечення стягнення мита, а також виявлення і припинення порушень митного законодавства [17].

Ще одним яскравим представником належного міжнародного співробітництва є Угорщина. Україна є особливим зовнішньоекономічним партнером Угорщини, за обсягом товарообігу в 2013 р. вона була нашим 14-м найважливішим партнером. Водночас вона і надалі є третім найважливішим експортним ринком серед країн, що не входять до складу ЄС (після Росії та Сполучених Штатів Америки, випереджаючи Китай). Митні відомства України та Угорщини тісно співпрацюють у багатьох напрямках. Домовленості останніх

зустрічей стали продовженням угод, яких було досягнуто під час візиту до Будапешту в липні 2011 р.

Зокрема, підписані сьогодні документи передбачають роботу системи раннього повідомлення про виникнення надзвичайних ситуацій на українсько-угорському кордоні. Визначено алгоритм стадій інформування – від старшого зміни у пункті пропуску до керівників митних служб України та Угорщини. Також визначено оптимальну кількість транспортних засобів, яку сторони зобов'язуються приймати за певний період. Це сприятиме запобіганню виникненню черг та збільшенню товарообігу і обсягів перевезень зовнішньоекономічних вантажів через пункти пропуску на українсько-угорському кордоні.

Надалі співпрацюватимуть українське та угорське митні відомства і у сфері підготовки кадрів та наукової діяльності. Важливими є напрями та можливості покращення взаємодії із суміжними митними органами Угорщини у сфері боротьби з митними правопорушеннями та визначення форматів обміну інформацією для підвищення ефективної співпраці, зокрема обміном попередньою інформацією.

Показник вартості предметів злочинів, які виявлені у співпраці з угорськими колегами, вже є одним з найкращих у митній системі. Особливий інтерес митних органів України викликає налагодження оперативного контакту з представниками митних органів Угорщини щодо обміну інформацією про значні затримання наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також щодо підакцизних товарів, зокрема тютюнових виробів.

Угорській стороні запропоновано налагодити оперативний обмін вищезазначеною інформацією на регіональному рівні та на рівні митних адміністрацій. Угорщина зацікавлена у подальшому поглибленні відносин між Європейським Союзом та Україною, адже Україна є найбільшим сусідом Угорщини і водночас економічним партнером особливого значення.

Основною метою такої співпраці є підтримка сприятливої атмосфери, яка характеризує білатеральну співпрацю, а також держави, зацікавлені у подальшому розвитку багатогранної співпраці.

У 2012 році набула чинності Рамкова стратегія митного співробітництва між Україною та Європейським Союзом. Ініціатор – Європейська Комісія, яка ставить за мету подальший розвиток практичної взаємодії між Україною та Європейським Союзом у митній сфері. Суть проекту полягає у сприянні реалізації пріоритетів митної політики ЄС.

Зміст Стратегії складається з трьох основних елементів: безпечні торговельні потоки; управління ризиками та боротьба з шахрайством; інвестиції в модернізацію митниці [29].

Державна митна служба України під час презентації в Брюсселі заявила про свої наміри створення керованої митної служби, прирівняної до найсучасніших моделей митниць світу.

Отже, прагнення держави інтегруватися до європейської спільноти стає додатковим потужним стимулом соціально-економічних перетворень, в реалізації яких важлива роль належить митній службі України та здійснюваному нею міжнародному співробітництву в галузі митної справи. Сьогодні Україна є новою передовою лінією Європи. Взаємодія між митними службами має досить тривалу історію, з моменту отримання незалежності у нашій державі активно відбуваються процеси підписання відповідних угод, багато з яких потребують сьогодні оновлення і перегляду положень.

2.3. Аналіз реалізації проектів Державної митної служби України з міжнародного співробітництва в митній справі за 2016-2022 роки

Відповідно до публічного звіту Державної митної служби України пріоритетами діяльності Державної митної служби України за період з 2016 по 2021 рік поставлено [61]:

1. Проведення реорганізації структури і централізації митної вертикалі.

2. Проведення реформи в управлінні персоналом митних органів України.
3. Сприяння ефективному справлянню митних платежів зарубіжними імпортерами.
4. Сприяння міжнародному митному співробітництву та міжнародній торгівлі, спрощення та гармонізація митних процедур.
5. Розвиток митної інфраструктури.

Внаслідок виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна в середньому виконала Угоду на 41,6 %. Ця оцінка включає всю пророблену роботу, наприклад, розроблені законопроекти, які ще не стали законами. Аналіз окремих секторів даної угоди дозволив встановити лідируючі сектори, сектори середньої швидкості розвитку, сектори, що відстають, сектори, в яких відсутній прогрес. Зокрема, митні питання та сприяння міжнародній співпраці та торгівлі виконані відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС тільки на 3% та належать до секторів, що відстають. Прогрес щодо виконання зобов'язань у сфері митної справи та співпраці активізувався тільки у другій половині 2019, тому у митних питаннях імплементація Угоди відстає від інших секторів. За висновком Європейської Комісії, проведеної у 2020 році, діяльність української митниці є малоефективною, а захист персональних даних – недостатнім. Разом з тим, Комісією визнано, що 90% застарілих стандартів СРСР в українському законодавстві замінено на сучасні міжнародні стандарти, зокрема в митному законодавстві, а українська інфраструктура якості приведена у відповідність до норм СОТ і ЄС (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Митне співробітництво в системі виконання вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [64]

Джерело: складено за даними [64]

Окрім угоди про асоціацію з ЄС Україною станом на 2022 рік виконуються умови більше 73 міждержавних угод та протоколів, що регламентують співробітництво з питань митної справи між Україною та державами світу, що не мають сухопутного кордону з Україною (табл. 2.2).

Відповідно до даних Державної митної служби України головними партнерами України в рамках міжнародного митного співробітництва у 2021 році стали [52]:

- Польща (імпорт до України склав 2,2 млрд. дол. США);
- Німеччина (2,8 млрд. дол. США);
- Італія (1,1 млрд. дол. США) та ін. (рис. 2.2).

**Виконання Україною міждержавних угод про співробітництво з
питань митної справи**

з/п	Країна	Міждержавні угоди у сфері митного співробітництва
1.	Австрія	Угода про адміністративну допомогу та співробітництво у митних справах 17 травня 2000 р.
2.	Азербайджан	Угода про співробітництво у митних справах 24 березня 1997 Угода про співробітництво у боротьбі з контрабандою і порушенням митних правил 3 червня 2004 р.
3.	Болгарія	Угода про співробітництво у митних справах 24 березня 1998 р.
4.	В'єтнам	Угода про співробітництво та взаємну адміністративну допомогу у митних справах 22 березня 2010 р.
5.	Греція	Угода про співробітництво у митних справах 6 листопада 2000 р.
6.	Грузія	Угода про співробітництво у митних справах 14 лютого 1997 р. Протокол про порядок співробітництва з питань обміну митною статистичною інформацією 22 травня 2006 р. Протокол про взаємне визнання окремих результатів митного контролю товарів та транспортних засобів, а також накладеного митного забезпечення під час здійснення митних операцій 6 грудня 2010 р.
7.	Естонія	Угода про митне оформлення транзитних вантажів і багажу громадян 3 червня 1993 р. Угода про взаємне визнання митних документів і митних забезпечень 3 червня 1993 р.
8.	Китай	Угода про взаємну допомогу у митних справах 22 грудня 1997 р. Меморандум про щодо співробітництва та сприяння імпорту та експорту м'яса птиці 7 червня 2018 р.
9.	США	Угода про взаємну допомогу між митними адміністраціями 23 травня 2016 р.
10.	Таджикистан	Угода про співробітництво у митних справах 6 липня 2001 р.
11.	Туркменістан	Угода про взаємне визнання митних документів і митних забезпечень 25 лютого 1993 р.
12.	Узбекистан	Протокол про організацію обміну попередньою інформацією про товари та транспортні засоби, що переміщуються через державні кордони 22 червня 2012 р.
13.	Чехія	Угода щодо взаємної допомоги у митних питаннях 19 березня 1997 р. Протокол про співробітництво у сфері обміну митною та статистичною інформацією 17 вересня 2009 р.

Джерело: складено за даними [64]

Активне митне співробітництво України сприяло збільшенню митних платежів. Загальна сума митних платежів іноземних імпортерів у 2016 році склала 236,5 млрд. грн., у 2017 – 316,4 млрд. грн., у 2018 – 369,7 млрд. грн. Протягом 2021 року річний індикативний показник надходжень митних платежів до Державного бюджету України підвищено на 10%. Митні органи України

забезпечили виконання скоригованого індикативу на рівні 106,6%, тобто збільшили на 30 млрд. грн. [28] (рис. 2.3).

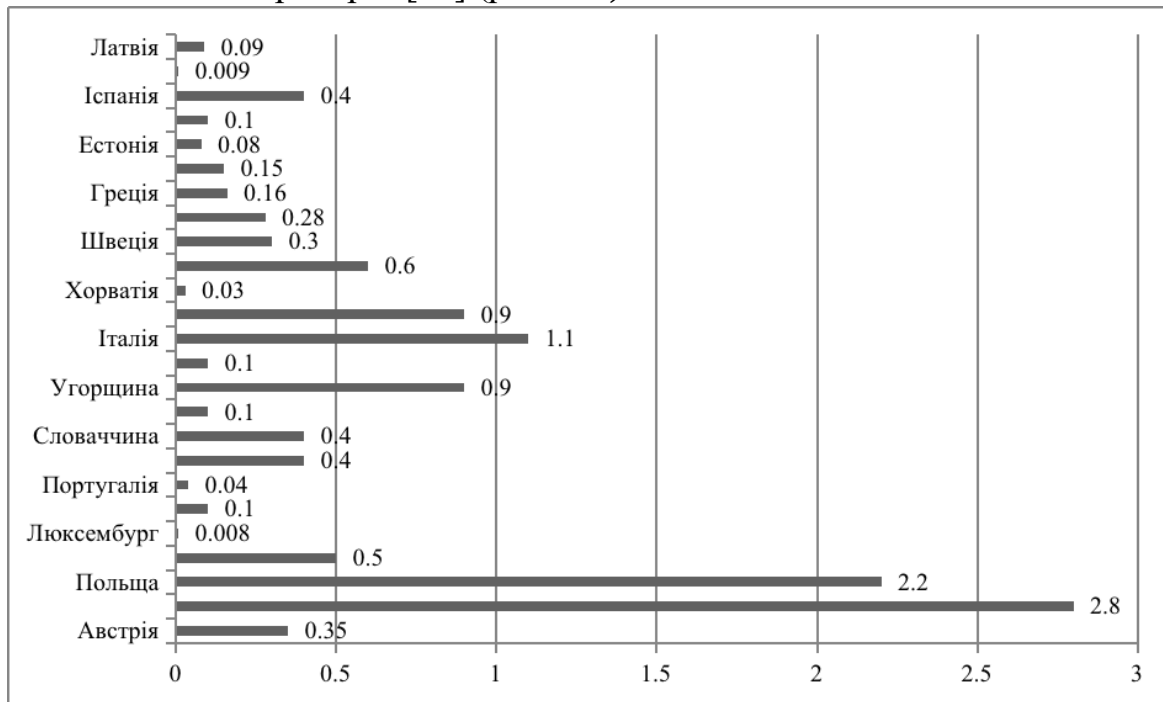

Рис. 2.2. Показники імпорту країн ЄС до України в межах міжнародного митного співробітництва станом на 2021 рік, дол. США [52]

Джерело: складено за даними [52]

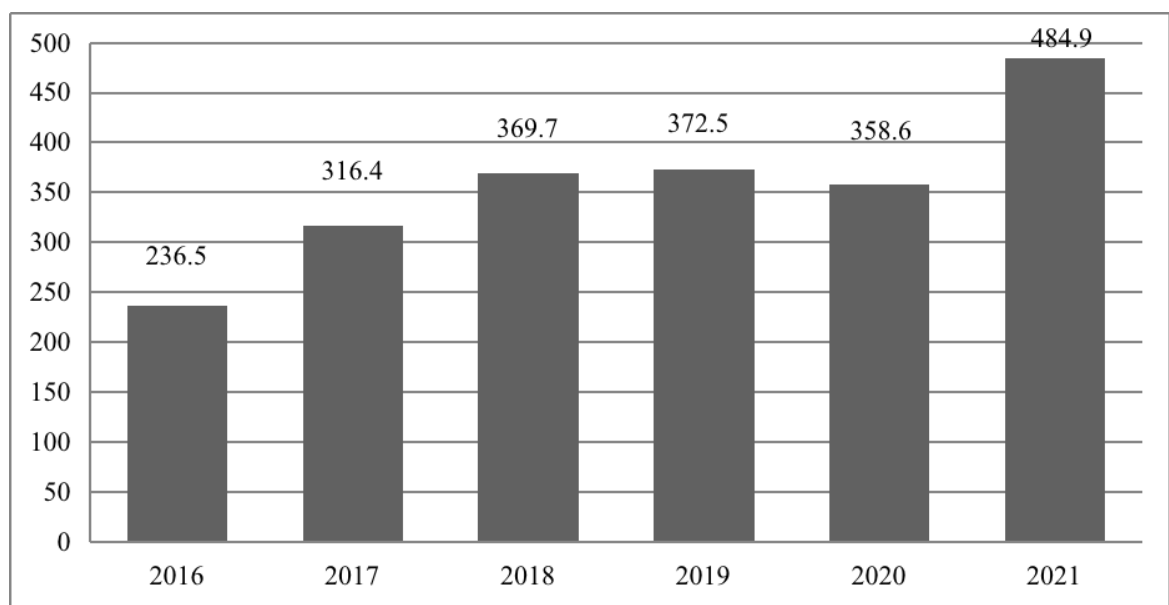

Рис. 2.3 Розмір надходження митних платежів за період з 2016 по 2021 роки, млрд. грн.

Джерело: складено за даними [52]

В рамках міжнародного митного співробітництва протягом останніх років до України імпортуються нафта та нафтопродукти (20% у 2021 році) з країн

Європи, зокрема з Польщі, продукти та сільськогосподарська продукція з Польщі, Німеччини, Туреччини, США та Франції (10%), легкові автомобілі з Китаю, Японії, Румунії. США та Польщі (11 %) (рис. 2.4).

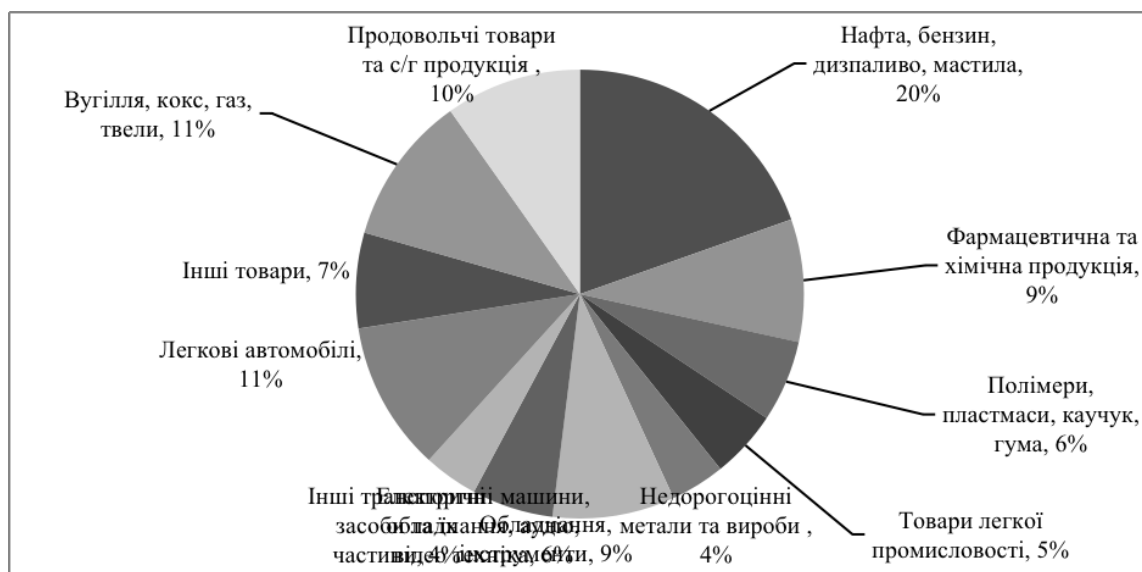

Рис. 2.4. Товарна структура надходжень митних платежів з оподаткованого імпорту у 2021 році

Джерело: складено за даними [52]

Зростання розміру надходжень митних платежів обумовлено вжитими у 2019-2021 роках заходами митних органів, направленими на зростання адміністрування митних платежів та посилення митного співробітництва між державами-партнерами України (рис. 2.5).

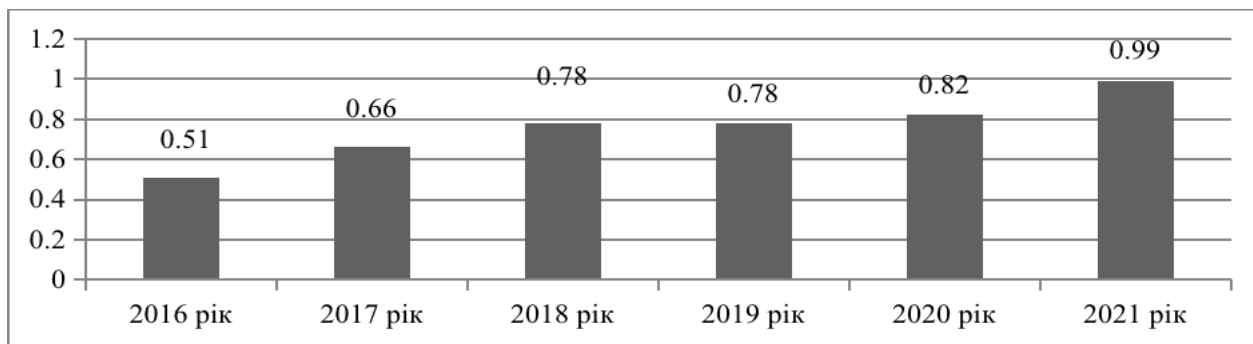

Рис. 2.5. Середній рівень митної вартості оподаткованого імпорту товарів за 2016-2021 роки, дол./кг

Джерело: складено за даними [9]

За структурою надходжень митних платежів з оподаткованого імпорту можна зробити висновок, що їх основну частину складають платежі з імпорту товарів зі сплатою лише ПДВ, коефіцієнт таких платежів у 2021 році склав 143%

по відношенню до 2020 року, коефіцієнт платежів з імпорту підакцизних товарів – 129%, коефіцієнт платежів з імпорту зі сплатою ПДВ та мита – 122%, коефіцієнт платежів з імпорту інших товарів зменшився у 2021 році та склав 98% від показника 2020 року (рис. 2.6).

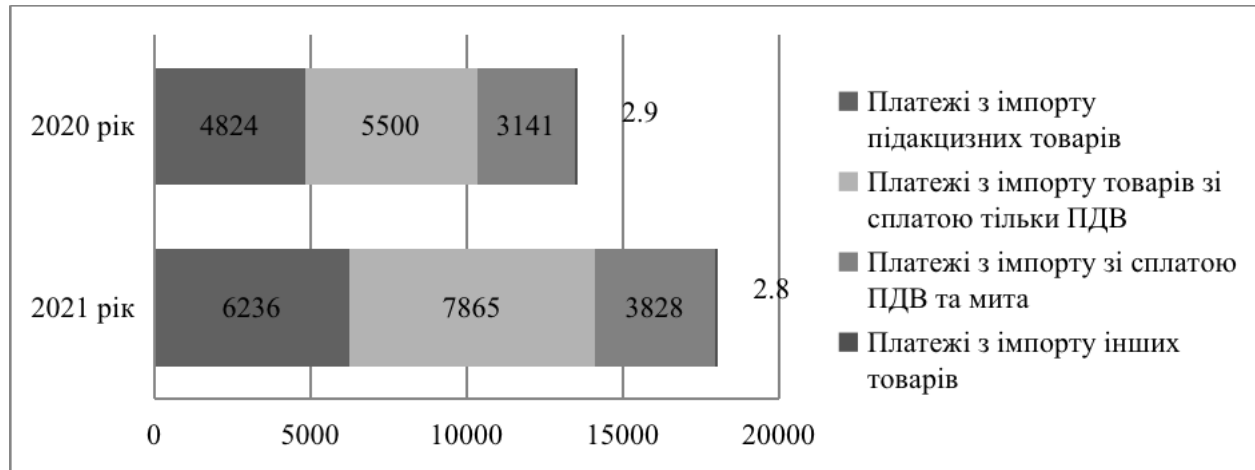

Рис. 2.6. Структура митних платежів з імпорту товарів у 2020-2021 роках, млн. дол.

Джерело: складено за даними [9]

Разом з обсягом нарахованих при імпорті митних платежів (збільшилися на 34%) зросли і обсяги наданих пільг (преференцій) на 28% у порівнянні до 2020 року (табл. 2.3).

Таким чином, у 2021 році можна відстежити зростання розміру пільг для імпорту товарів для боротьби з COVID-19 на 0,71 млрд. грн. (+31%), для імпорту продукції оборонного призначення на 0,70 млрд. грн. (у 1,6 разів більше), для імпорту технічної та військової допомоги на 0,12 млрд. грн. (+13%), а також зменшення пільг для імпорту електромобілів у 2021 році у порівнянні до 2020 року на 1,22 млрд. грн. (-52%).

**Структура наданих пільг зі сплати митних платежів при імпорті
товарів у 2021 році, млрд. грн.**

з/п	Пільга	Розмір
.	Пільги зі сплати акцизного податку	78,6
.	- пільги, надані при імпорті підакцизних товарів (головним чином, тютюну), що ввезені як сировина для виробництва інших підакцизних товарів, з яких у подальшому буде сплачено акцизний податок з вироблених в Україні товарів, або які будуть вивезені на експорт	75,3
.	- пільги, надані під час імпорту неферментованої (не переробленої) тютюнової сировини	3,2
.	Пільги (преференції) зі сплати ввізного мита	26,3
.	- преференції, надані в рамках угод про вільну торгівлю з ЄС	20,2
.	- преференції в рамках угод про вільну торгівлю з країнами СНД	4,2
.	- преференції, надані в рамках угод про вільну торгівлю з іншими країнами	0,9
.	Пільги зі сплати ПДВ	10,2
.	- пільги при імпорті товарів для боротьби з COVID-19	2,8
.	- пільги при імпорті макулатури та металобрухту	1,3
.	- пільги при імпорті електромобілів	1,15
.	- пільги при імпорті продукції оборонного призначення	1,13
.	- пільги при імпорті технічної та військової допомоги	1,05
.	- пільги при імпорті товарів авіабезпеки в рамках Угоди Україна-Франція	0,97

Джерело: складено за даними [9]

Зокрема, Україною виконується вимоги ратифікованої 07 червня 2018 року Угоди з Урядом Французької Республіки щодо офіційної підтримки у створенні єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні. Відповідно до даної угоди Франція отримує пільги щодо сплати митних платежів при імпорті до України товарів авіаційної безпеки. У 2021 році розмір даних пільг склав 0,97 млрд. грн.

Щодо сприяння Державної митної служби України митному співробітництву між державами, посиленню безпеки та міжнародній торгівлі, спрощенню та гармонізації митних процедур Державною митною службою України протягом 2021 року виконано наступні дії:

- проведено супроводження 110 нормативно-правових актів КМУ, наказів міністерств, відомств, договорів;
- надано пропозиції до 87 законів, постанов КМУ, наказів МФУ, міністерств, відомств, міжнародних договорів;
- введено в дію 4 постанови КМУ, 14 наказів МФУ;
- прийнято 4 накази Державної митної служби України;
- розроблено 4 проекти законів та надано їх на розгляд та затвердження КМУ та ВРУ;
- запроваджено процедуру моніторингу роботи українських митниць за 15 напрямками;
- реалізовано перевірку вимог закону під час транзиту та транспортування нафтопродуктів нафтопроводами;
- встановлено процедуру контролю за консолідованими вантажами, які переміщуються в контейнерах;
- врегульовано процедуру тимчасового ввезення до території України літаків;
- врегульовано процедуру пропуску на територію України автомобілів комерційного призначення;
- проведено координаційні заходи з виконання вимог законодавства (закони №1403 та №1402) щодо ввезення автомобілів, що були у використанні, на «єврономерах»;
- проведено 34 селекторні наради з територіальними органами у сфері митного контролю та оформлення;
- встановлено процедуру обов'язкової перевірки 647 місць прибуття та закрито 27 місць прибуття;
- визначено питання тимчасового ввезення вагонів, зареєстрованих за резидентами Російської Федерації;
- впроваджену нову форму звітів митних органів про переміщення поштових відправлень та експрес відправлень;

- встановлено можливість одержання центрами компенсацій;
- впроваджено процедуру направлення декларантам електронних копій аркушів коригування;
- переглянуті годи з фінансовими гарантами України (НФП-6, банківські установи), призупинені договори з трьома підприємствами-гарантами;
- регламентовано процедуру автоматичного випуску товарів та оформлено 57105 експериментальних декларацій;
- регламентовано процедуру доставки дипломатичної пошти з Посольства США в Україні.

Відповідно до інформації Державної митної служби України українські митниці станом на 01.01.2022 оформили 4630000 митних декларацій, з яких 97% - електронні.

Міністерстві фінансів України вручили перший в Україні сертифікат Авторизованого економічного оператора (АЕО) 26.03.2021, українській компанії ПАТ «Джей Ті Інтернешнл Україна» відповідно до практики та стандартів ЄС та зобов'язань, які взяла на себе Україна за Угодою про асоціацію з ЄС 2014 року [26].

«Сертифікат АЕО підтверджує право на використання спрощень при проходженні митних процедур, підтримує чесний бізнес та підтверджує ступінь довіри митниці до підприємств у вигляді надання їм спеціальних спрощень та переваг при здійсненні митних формальностей.

З початку свого існування програма АЕО була запроваджена Всесвітньою митною організацією у 2005 році шляхом ухвалення Рамкових стандартів безпеки і полегшення світової торгівлі. На сьогодні програми АЕО реалізовані у 97 країнах світу» [26].

Голова Державної митної служби України назвав АЕО програмою співпраці митниці і бізнесу. Наступним кроком на найближчі роки визначено приєднання України до Конвенції про спільну транзитну процедуру.

Загальна кількість справ у сфері протидії митним правопорушенням з кожним роком зростає. Слід відзначити значне збільшення кількості справ у

сфері протидії митним правопорушенням у другій половині 2021 року (3379 у липні та 3711 у грудні) у порівнянні до того ж самого періоду у 2020 році (1277 у липні та 967 у грудні). Загальна кількість справ у 2021 році (28128) у 2 рази перевищує кількість справ у 2020 році (14147), що говорить про значну активізацію Державної митної служби України у даній сфері (рис. 2.7).

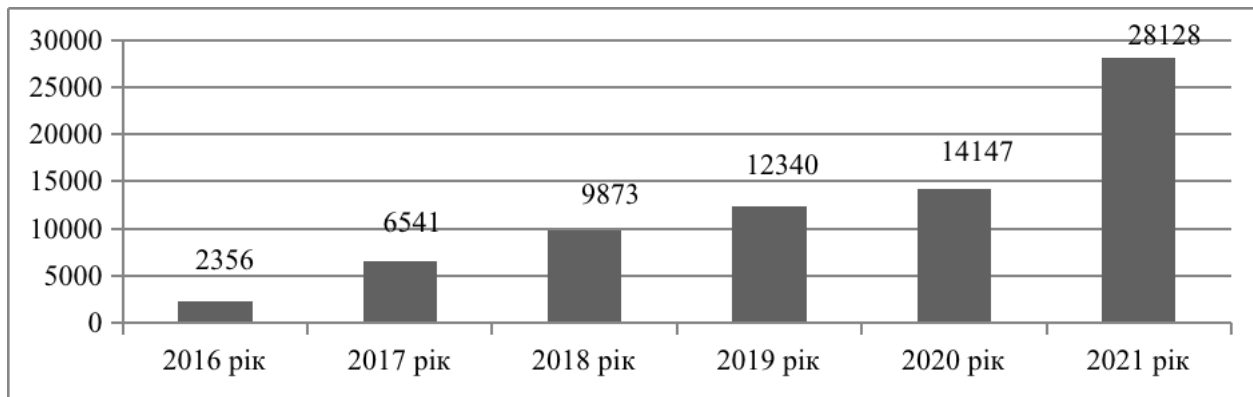

Рис. 2.7. Динаміка збільшення кількості справ у сфері протидії митним правопорушенням у період з 2016 по 2021 роки [28]

Джерело: складено за даними [28]

Станом на початок 2022 року запланована реалізація пілотного проєкту «нове обличчя митниці», який передбачає оновлення особового складу підрозділів митних органів, забезпечення новим обладнанням та форменним одягом, проведення конкурсів за участі учасників АТО/ООС, студентів профільних ВНЗ [61].

У зв'язку з впровадженням воєнного стану на території України 09.03.2022 КМУ прийнято Постанову «Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану», згідно якої [67]:

- митне оформлення товарів дозволяється здійснювати в два способи: за спрощеним варіантом за попередньою митною декларацією без поставки товарів до термінального комплексу митниці або за загальною процедурою;
- тимчасово не застосовуються заходи нетарифного регулювання (крім державного експортного контролю);

- можливо застосовувати відстрочку сплати митних платежів на період дії воєнного стану та протягом 3 місяців після його закінчення для товарів за Переліком товарів, необхідних для оборони України.

Отже, в результаті аналізу ми бачимо, що міжнародне митне співробітництво сприяло збільшенню митних платежів та пільг. Україна продовжує шлях інтеграції в ЄС, але й також виконує умови інших міждержавних угод та протоколів, що дозволяє постійно розширювати кордони співробітництва.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ В МИТНІЙ СПРАВІ

3.1.Перспективні напрями міжнародного співробітництва митної служби

Розглядаючи питання перспектив, варто вказати, що України з митними службами інших країн у світлі стратегічних напрямів та пріоритетів має євроінтеграційні та глобалізаційні інтереси.

На сесіях Ради Всесвітньої митної організації 2019 року члени схвалили новий стратегічний план на період 2019-2022 років, який містить десять пріоритетів, на яких Секретаріат Всесвітньої митної організації мав зосередитися: План дій щодо COVID-19, скоординоване управління кордоном, безпека та безпека, переглянута Кіотська конвенція, Електронна комерція, Гармонізована система, стратегія нарощування потенціалу, вимірювання ефективності, цілісність, цифрова митниця та аналітика даних [20].

Міжнародна торгівля продовжує зростати в усьому світі й у 2006 році досягла історичного максимуму у понад 10 трильйонів доларів США. Науковці вважають, що ця тенденція збережеться. Таке зростання означає, що митниці доводиться обробляти більше транзакцій, і робоче навантаження зростає, як правило, з тими самими або меншими ресурсами. Із закінченням холодної війни фокус змістився на створення відкритих економік шляхом усунення бар'єрів для торгівлі та інвестицій. Середній тариф знизився з 26,1% у 1980 році до 10,4% у 2002 році. Зменшення тарифів було доповнено усуненням нетарифних бар'єрів і заходами для полегшення законної торгівлі, такими як скорочення прикордонного контролю. Зараз визнається, що ці заходи не лише створили можливості для законної торгівлі, але й для незаконної торгівлі. Отже, з'являються нові правила торгівлі [9]. Також, розвинулася світова спеціалізація виробництва, зокрема промислових товарів. По-перше, частка промислових

товарів у світовій торгівлі товарами значно зросла в усьому світі. По-друге, частка експорту деталей і комплектуючих у загальному експорті товарів значно зросла. По-третє, експортовані товари містять значну частину імпортованих проміжних ресурсів. Ця мінлива структура впливає на типи операцій, які здійснюються багатьма митними адміністраціями. Нові моделі логістики та ланцюга поставок. Нові процедури, такі як своєчасний розподіл, низьке утримання запасів, зворотна логістика та мультимодальне транспортування, призводять до інноваційних методів переміщення товарів через кордон [9].

Програма EU4Digital проаналізувала існуючі рішення та їх застосування в регіоні та вибрала рішення SEED (Systematic Electronic Data Exchange) для пілотної програми впровадження електронної митниці як найкращий варіант. Війна в Україні 2022 року, міжнародні ризики та злочинність, нові гібридні загрози безпеці, такі як тероризм, транскордонна організована злочинна діяльність і останнім часом епідемічна ситуація з COVID-19 вимагають ефективної транскордонної поліцейської співпраці та обміну інформацією.

Щоб задовольнити цю потребу, мають бути створені канали зв'язку для полегшення транскордонного обміну інформацією між правоохоронними органами. Дві угоди між ЄС та Україною відкривають шлях для участі України в програмах ЄС «Митна справа» та «Фіскаліс». Це означає, що Україна зможе брати участь у заходах обох програм з країнами-членами ЄС та іншими країнами-учасниками. Це великий поштовх для співпраці між ЄС та Україною в митних та податкових питаннях Fiscalis – програма співробітництва ЄС у сфері оподаткування.

Серед іншого, це дозволяє податковим адміністраціям працювати разом у боротьбі з податковим шахрайством, ухиленням від сплати податків та агресивним податковим плануванням. Програма також сприяє обміну інформацією та адміністративному співробітництву між органами влади та допомагає зменшити адміністративне навантаження та витрати платників податків на дотримання законодавства Митна програма також сприяє співпраці

між органами влади, зокрема через підтримку розвитку та експлуатації центральних ІТ-систем для митних органів ЄС.

«Програма допомагає митним адміністраціям ефективніше справлятися зі зростаючими торговельними потоками та новими тенденціями та технологіями, одночасно забезпечуючи кращу реакцію на загрози безпеці. Участь України в Митній програмі також передбачатиме підключення до єдиної захищеної митної мережі (CCN/CSI), необхідної для застосування Україною нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS)» [47].

Відповідно, найбільшим значним досягненням у напрямку впровадження Україною міжнародних стандартів оновленої Кіотської конвенції стало прийняття 13 березня 2012 року нової редакції Митного кодексу України, що набрав чинності 01 червня 2012 року. Митний Кодекс містить максимальну кількість норм прямої дії, які приведені у відповідність до вимог оновленої Кіотської конвенції, а саме: дозволяє використовувати електронне декларування всім охочим підприємцям без будь-яких обмежень та у всіх митних режимах; визначає вичерпний перелік документів, потрібних для митного оформлення; надає право декларанту на внесення змін до митної декларації, подавати неповну декларацію для оформлення товарів, якщо він не володіє точними відомостями про товар; скорочує час митного оформлення однієї імпоротно-експортної операції з 24 годин до 4; запроваджує пост-аудит, тобто право митниці здійснювати митний контроль після закінчення експортно-імпоротної операції підприємця; дозволяє українським підприємцям, які тривалий час працюють на ринку, не мають заборгованостей, не допускають суттєвих правопорушень, отримати статус уповноваженого оператора економічної діяльності; суттєво розширює права підприємців у частині оскарження рішень, дій та бездіяльності митних органів та їх посадових осіб.

Прийняття рамкових стандартів дуже важливе для України, саме вони дозволяють Україні: застосовувати передові міжнародні стандарти у розвитку національної митної справи; створити сприятливіші умови для розвитку міжнародної торгівлі; поліпшити здатність виявляти і контролювати вантажі, які

підпадають під критерії ризику; збільшити ефективність управління рухом товарних потоків; скоротити тривалість процедур митного контролю і випуску товарів у вільний обіг [9].

Більше того, загрози безпеці не визнають національних кордонів. Глобальна економічна інтеграція означає, що велика терористична атака в розвинених країнах матиме руйнівні наслідки для країн, що розвиваються. У той же час безпека країн може бути заручником нездатності однієї країни стримати хворобу, що виникає. Показовим прикладом є глобальне занепокоєння щодо пташиного грипу та епідемія коронавірусу. Зростаюча стурбованість щодо громадського здоров'я та навколишнього середовища. Міжнародне співтовариство прийняло ряд міжнародних документів, спрямованих на контроль за міжнародним переміщенням шкідливих і небезпечних вантажів. Ці документи включають Конвенцію про міжнародну торгівлю видами, що перебувають під загрозою зникнення, і Базельську конвенцію про контроль за транскордонним переміщенням небезпечних відходів та їх видаленням. Відповідно, особливо гострими постають питання екологічної безпеки при переміщенні через кордон та їх контроль з боку митних органів.

Також, існує зростаюче занепокоєння щодо навколишнього середовища також може призвести до нових природоохоронних угод, які вплинуть на контроль, який застосовує митна служба на кордоні [9].

Далі, війна в Україні 2022 року, міжнародні ризики та злочинність, нові гібридні загрози безпеці, такі як тероризм, транскордонна організована злочинна діяльність і останнім часом епідемічна ситуація з COVID-19 вимагають ефективної транскордонної поліцейської співпраці та обміну інформацією. Щоб задовольнити цю потребу, мають бути створенні канали зв'язку для полегшення транскордонного обміну інформацією між правоохоронними органами [47].

Таким чином можна вказати на багатовекторність митної співпраці через глобалізаційні процеси в світовому суспільстві. Відповідно, для України важливо забезпечення безпеки та ефективної міжнародної співпраці в контексті

євроінтеграції. Таки чином, митна служба має забезпечити ефективну взаємодію та впровадження нових технологій в митну сферу.

3.2. Пропозиції щодо розвитку міжнародного співробітництва України у митній справі

2022 рік став для України роком важких випробувань та поневірянь. Але вони лише зміцнили неухильне прагнення України та українців до повноцінної інтеграції до Європи.

Оскільки Європейський Союз створювався передусім як митний союз, і таким залишається й сьогодні, то досягнення європейських стандартів та інтеграція української митниці до його митного простору мають особливе значення. Тому у 2022 році Україна, незважаючи на всі труднощі війни, не просто продовжила, а й прискорила та інтенсифікувала цей процес.

Особливим імпульсом послужили рішення Європейської Ради про надання Україні статусу кандидата у члени Європейського Союзу та зусилля української влади у цьому напрямку. Як Президент, так і уряд України добре усвідомлюють ключове значення митного аспекту у виконанні вимог для набуття повноцінного членства в ЄС.

При цьому європейські партнери, зокрема Програма ЄС щодо підтримки управління державними фінансами в Україні (EU4PFM) докладали та докладають усіх зусиль для надання Державній митній службі дієвої допомоги та всілякої підтримки на шляху до митної системи Європи.

Насамперед, Україна отримала так званий «митний безвіз», тобто впровадила комп'ютеризовану транзитну систему (NCTS - New Computerized Transit System) та приєдналася до Конвенції про загальний транзит. NCTS – це система обміну усією інформацією про всі етапи митного оформлення транзиту товарів, яка значною мірою скорочує витрати сил та часу на проходження товарів

через кордони європейських країн та зменшує корупційні ризики.

Наприкінці року пройшло засідання Робочої групи EU-СТС щодо спільного транзиту та спрощення формальностей у торгівлі товарами, в якому Україна вперше взяла участь уже як повноправна країна-учасниця Конвенції, а не як спостерігач. І перші результати міжнародного використання NCTS в Україні здобули високу оцінку Євросоюзу.

Дуже важливо було вчасно та якісно розробити пакет відповідних змін до вітчизняного законодавства. Великих зусиль до цього доклали представники Держмитслужби, Мінфіну та інших установ і організацій. Зокрема, внеском проєкту EU4PFM у отримання «митного безвізу» стала експертна участь у розробці законодавства та організація і проведення навчальних семінарів з NCTS, попит на які був значним.

Загалом, ми розглядаємо «митний безвіз» як одне з ключових досягнень усієї діяльності проєкту у митній сфері.

Наступним великим досягненням спільних зусиль повинен стати новий Митний кодекс в Україні, оскільки це забезпечить виконання значної частини пунктів Угоди про асоціацію з ЄС (близько 30% зобов'язань України). Це якісна спільна робота, проведена разом із спеціалістами Держмитслужби, Мінфіну, а також Команд підтримки реформ (RST) митної служби та Мінфіну. Зміни забезпечать гармонізацію національного законодавства України з відповідними статтями Митного кодексу Євросоюзу.

Надважливою стала технічна допомога в ІТ-сфері, пов'язаній із питаннями інформаційної безпеки. Тому посилювати інфраструктуру митниці серверами, мережевим обладнанням, програмним забезпеченням є зараз першочерговою необхідністю.

Партнери надали Держмитслужбі резервний мобільний дата-центр, мережеве обладнання, здатне забезпечити його надійне підключення до існуючої мережі митниці. Також допомогли з сучасним обладнанням Wi-Fi, яке підтримує необхідний рівень безпеки та відмовостійкості. Проєкт профінансував деяке обладнання для приєднання до митного безвізу (баркодридери, пломби).

Серед завдань EU4PFM на 2023 рік - робота над змінами у законодавстві, які унормують ще негармонізовані митні аспекти угоди про Асоціацію з ЄС.

Також потрібно розпочати офіційний переклад Митного кодексу ЄС та іншого митного законодавства, імплементуючи їхні положення до українського законодавства. Коли Україна вступить до ЄС, то українська версія європейського митного законодавства стане обов'язковою. Важливо, щоб вона з'явилася якомога раніше.

Коли приймається нове митне законодавство, воно найчастіше набирає чинності через кілька років, оскільки митникам потрібен час для розробки та впровадження нових ІТ-систем. Надання Україні статусу країни-кандидата в члени ЄС дало імпульс європейським структурам прискоритися у питаннях технологічної інтеграції майбутнього нового партнера. З цим пов'язані багато нових ІТ-рішень для розвитку інфраструктури. Адже зараз у пріоритеті ЄС впровадження безпаперових процедур, переведення всіх процесів у електронну форму задля підвищення їх ефективності.

Ці рішення містить європейська програма "Ініціатива електронної митниці" ("Electronic customs initiative"), скорочено "Е-Митниця". Розроблено багаторічний план заходів, які мають запровадити всі країни ЄС. До них має доєднатися також і Україна.

««Е-Митниця» має забезпечити:

- електронний обмін даними між митницями по всьому ЄС;
- подання підприємцями своїх зведених та/або митних декларацій в електронному форматі, зі своїх приміщень, — незалежно від держави-учасниці, через яку товари ввозяться в ЄС або вивозяться з нього;
- здійснення збору та повернення/списання мит митним органом, який є відповідальним за місцеперебування імпортера/експортера та зберігає його митні записи;
- відбір товарів для митного контролю на прикордонних та внутрішніх митницях на основі автоматизованого аналізу ризиків з використанням міжнародних, загальних та національних критеріїв;

- реєстрацію трейдерів для митних цілей лише в одній державі-учасниці ЄС, навіть якщо вони виконують митні операції в інших державах ЄС;

- можливість доступу для трейдерів до інформаційних порталів та єдиних електронних точок доступу для імпорتنих/експортних операцій та для митних процедур, пов'язаних з безпекою, — незалежно від того, в якій із держав-учасниць ЄС операція починається або закінчується;

- взаємодія комп'ютеризованих митних систем з існуючими та майбутніми системами в інших областях, відмінних від митниці (наприклад, система контролю та руху акцизів для моніторингу руху акцизних товарів усередині ЄС);

- можливість обміну електронною інформацією для всіх органів та агенцій, що беруть участь в імпорتنих та експортних операціях, у тому числі з третіми країнами, якщо це передбачено міжнародною угодою. Митниця при цьому відіграватиме провідну роль у створенні єдиного вікна для цих органів та агенцій;

- здійснення всіх фізичних перевірок в «єдиному вікні» [12].

Для її впровадження розроблено MASP-C (multi-annual strategic plan for customs). MASP-C регулює все, що стосується розвитку електронних систем для митниці. Наразі він передбачає 17 таких систем.

Ось чому положення програми включено до ІТ-стратегії та планів української митниці.

Дуже важливим завданням на наступний рік є впровадження п'ятої фази NCTS, яка було умовою прийому України до Конвенції. Це функціонал, який передбачає запуск нових спрощень у роботі з митними деклараціями та фінансовими гарантіями, який максимально автоматизує видачу цих документів.

Тож Україна може розраховувати на подальшу допомогу та підтримку на шляху до Євросоюзу. Зокрема, з боку проєкту EU4PFM в розвитку українській митниці у ці тяжкі для України часи.

Отже, для швидкої інтеграції у митній галузі зараз Україні потрібно рухатися за двома напрямками.

Тактичний: включити до своїх планів MASP-C. Цей процес уже розпочався. Завдяки аналітичній та організаційній підтримці RST Мінфіну, при формуванні проекту Плану відновлення України, MASP-C був зафіксований як один із його складових у митній сфері.

Стратегічний: законодавство. Будь-який план у митній галузі (навіть найдосконаліший план) нічого не вартий без його правового обґрунтування. За досвідом ЄС, правовим обґрунтуванням розвитку митних ІТ систем є, передусім, Митний кодекс. MASP-C – це план практичної реалізації положень Митного кодексу ЄС. Тобто є первинною законодавча база. Без неї братися до реалізації MASP-C неможливо.

Для України такою законодавчою базою має стати новий Митний кодекс, повністю сумісний із Митним кодексом ЄС. Після отримання кандидатства на вступ до ЄС стало очевидним, що шлях, яким рухалася Україна досі - внесення точкових змін до Митного кодексу та до десятків інших нормативно-правових актів, які поступово дозволяють вводити процедури, що відповідають європейським, - складний і не завжди продуктивний. І головне – він не призведе до створення цілісного документа, на основі якого Україна комфортно співпрацюватиме з країнами ЄС у митній галузі. Тому вже час працювати над новим Митним кодексом, що спиратиметься вже на європейські стандарти.

ВИСНОВКИ

Отже, виходячи з дослідження на тему розвитку міжнародного співробітництва у митній справі потрібно зробити наступні висновки:

Загалом, митне співробітництво та кооперація необхідні кожній державі як один із важливих чинників торговельно-економічного та соціального розвитку країни. Тому інтерес до міжнародного митного співробітництва має першочергове значення для державних, економічних і правових наук.

На наш погляд, митне співробітництво – це державна діяльність з удосконалення митної взаємодії з іншими державами, спрямована на покращення співробітництва в торговельно-економічній, культурній та соціальній сферах та забезпечення цілей та безпеки держав, що співпрацюють. Активно розвивається міжнародна кооперація, значний вплив на кооперацію мають відповідні соціальні та економічні зміни.

Глобалізація робить світ дедалі складнішим і небезпечнішим. Світ взаємопов'язаний, що відображається в розширеному потоці товарів, людей, капіталу, інформації та технологій. Війна в Україні 2022 року, міжнародні ризики та злочинність, нові гібридні загрози безпеці, такі як тероризм, транскордонна організована злочинна діяльність і останнім часом епідемічна ситуація з COVID-19 вимагають ефективної транскордонної поліцейської співпраці та обміну інформацією. Отже, ці зміни збільшують діапазон та складність ризиків, якими необхідно управляти. Відсутність ефективного контролю створює ризики для економіки та суспільства та може підірвати досягнення. Таким чином, можна визнати, що митне співробітництво потребує постійного дослідження, контролю та модифікації. Тенденція до глобальної вільної торгівлі та недавнє зростання занепокоєння щодо міжнародного тероризму зробили безпеку кордонів пріоритетом у всіх економіках.

Проаналізувавши стан міжнародного митного співробітництва України, ми побачили, що двостороння торгівля з Європейським Союзом з кожним роком набирає обертів. Україна тісно взаємодіє з митною службою Польщі,

Словаччиною, Угорщиною. Прагнення інтегруватися в ЄС дає можливість соціально-економічних перетворень.

Відповідно, головним завданням є адаптація українського законодавства та українських реалій до законодавства ЄС. Варто вказати, що Митний союз є основою Європейського Союзу та важливим елементом функціонування єдиного ринку. Митний союз означає, що країни-члени ЄС застосовують єдину систему митних тарифів на імпорту товарів з-за меж митної території ЄС, немає тарифів чи митного контролю на кордонах між країнами-членами ЄС. Єдиний ринок може функціонувати належним чином лише за умови спільного застосування загальних правил на його зовнішніх кордонах.

Вже на сьогодні 90% стандартів, які застаріли в українському законодавстві, зокрема в митному, замінено на міжнародні стандарти. Україна продовжує співпрацювати з державами світу, що не мають сухопутного кордону. Серед країн, з якими виконуються угоди про співробітництво з питань митної справи, є: Австрія, Азербайджан, Болгарія, В'єтнам, Греція, Грузія, Естонія, Китай, США, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан та Чехія.

В результаті посилення митного співробітництва в 2019-2021 роках зросли розміри надходжень митних платежів майже в 2 рази. Разом з обсягом нарахованих митних платежів, зросли і кількість набраних пільг. Державна митна служба України сприяє посиленню співробітництва, модернізуючи законодавство, регламентуючи процедури перевірок, випуску товарів і т.д.

На сьогодні Україна, маючи вигідне геополітичне положення у світі, має великі можливості для налагодження відносин з Європейським Союзом. Крім того, Україна перебуває в процесі європейської інтеграції, тому важливо проводити ефективну політику адаптації митного законодавства до українських реалій.

Отримавши “митний безвіз”, Україна приєдналася до Конвенції про загальний транзит та впровадила NCTS - комп'ютеризовану транзитну систему. За оцінками Євросоюзу перші результати її використання на високому рівні.

Серед планів на 2023 рік:

- робота над законодавством для того, щоб негармонізовані митні аспекти угоди про Асоціацію з ЄС унормувати;
- включення до планів MASP-C - це стратегічний план для митниці, який регулює розвиток електронних систем.

Розвиток міжнародного митного співробітництва призводить до активної інтеграції української економіки до європейської спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Arskiy, A., Khudzhatov, M. (2021). Improvement of the Food Security Status of the Eurasian Economic Union Countries Through Customs Regulation of Meat and Dairy Trade. In: Erokhin, V., Tianming, G., Andrei, J.V. (eds) Shifting Patterns of Agricultural Trade. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-16-3260-0_16
2. BOSCH, OLIVIA, and PETER VAN HAM, editors. Global Non-Proliferation and Counter-Terrorism: The Impact of UNSCR 1540. Brookings Institution Press, 2007, <http://www.jstor.org/stable/10.7864/j.ctt127zz0>. Accessed 6 May 2022.
3. Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "World Customs Organization". Encyclopedia Britannica, 11 Apr. 2016, <https://www.britannica.com/topic/World-Customs-Organization>. Accessed 1 May 2022.
4. Customs Controls URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/introduction-customs-controls_en
5. Customs Cooperation definition URL: <https://www.lawinsider.com/dictionary/customs-cooperation>
6. Engin Akman, Abdullah S. Karaman & Cemil Kuzey (2020) Visa trial of international trade: evidence from support vector machines and neural networks, Journal of Management 24 Analytics, 7:2, 231-252, DOI: 10.1080/23270012.2020.1731719
7. EU Customs strategy URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/eu-customs-strategy_en
8. Gerard Mosiej. Polityka Celna Polski w okresie transformacji systemowej Torun : Wydawnictwo Adam Marszalek, 2004. S. 344.
9. Gordhan P. (2007). Customs in the 21st century. 1. 49-54.

- 10.Guidance on Customs issues related to the COVID-19 emergency URL:
https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/covid-19-customs-guidance-trade_en
- 11.Hoda Ahmadi, Maryam Mohebi, Hossein Nikbeen, Karim Rasoli, Yousef Sharifpour, Abdorreza Soleymani, Vahid Mohamad Taghvaei, Abdolaziz Yousefi, 'Sustainable Development and Modern Customs: A Review on Customs Conventions of World Customs Organization', (2021), 16, Global Trade and Customs Journal, Issue 7, pp. 363-383, <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Global+Trade+and+Customs+Journal/16.7/GTCJ2021040>
- 12.International Customs Co-operation and Mutual Administrative Assistance Agreements URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/international-customs-co-operation-agreements_en
- 13.Palgrave Macmillan. (2016). World Customs Organization. In: The Statesman's Yearbook. The Statesman's Yearbook. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-68398-7_58
- 14.Partner Organizations URL: http://www.wcoomd.org/en/about-us/partners/international_organizations.aspx
- 15.Regional Training Centres URL: http://www.wcoomd.org/en/about-us/wco-regional-bodies/regional_training_centres.aspx
- 16.Report Part Title: World Customs Organization (WCO) URL: <https://www.jstor.org/stable/resrep09638.28>
- 17.SAFE Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade / World Customs Organization, 2015. – [Online], available at: <https://goo.gl/MFAo31>.
- 18.The World Customs Organization: A Short History and Its Legal Milestones, Global Trade and Customs Journal, ISSN 1569-755X, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, Vol. 4, Iss. 7/8, pp. 267-269
- 19.Vanhoeyveld, J., Martens, D. & Peeters, B. Customs fraud detection. Pattern Anal Applic 23, 1457–1477 (2020). <https://doi.org/10.1007/s10044-019-00852-w>

20. Weerth, C. (2016). Recent Developments in the World Customs Organization. In: Bungenberg, M., Herrmann, C., Krajewski, M., Terhechte, J. (eds) European Yearbook of International Economic Law 2016. European Yearbook of International Economic Law, vol 7. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-29215-1_34
21. Will ROBINSON. The World Customs Organization URL: <https://international.vlex.com/vid/the-role-customs-in-cargo-security-38363314>
22. World Customs Organization's Role During the COVID-19-Pandemic: Declarations, Information Distribution, Guidance and Leadership URL: <https://www.econbiz.de/Record/world-customs-organization-s-role-during-the-covid-19-pandemic-declarations-information-distribution-guidance-and-leadership-weerth-carsten/10012417856>
23. Yevgen Garmash, Yurii Petrunia International Customs Cooperation URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/334756.pdf>
24. Бабюк А. М. Правове регулювання митної справи в Україні / А. М. Бабюк // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 89 / редкол.: Г. І. Чанишева (голов. ред.) та ін. – Одеса : Гельветика, 2021. – С. 3-7.
25. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти [Текст] : монографія / І. Г. Бережнюк. – Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
26. Видано перший сертифікат АЕО в Україні: електронний ресурс. URL: <https://customs.gov.ua/news/aeo-59/post/vidano-pershii-sertifikat-aeo-v-ukrayini-421> (дата звернення: 15.06.2022).
27. Глобалізація як феномен сучасності URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2009/09/2/205852/>
28. Звітність. Статистика. Офіційний сайт Державної казначейської служби України: електронний ресурс. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannyaderzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 15.06.2022).
29. Інформація щодо міжнародного митного співробітництва з ЄС, з міжнародними організаціями, даних щодо практичної реалізації даного

- співробітництва та джерел регулювання: електронний ресурс. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist/mijnarodne-/spivrobitnitstvo-mij-ukrainoyu-ta-evrop>. (дата звернення: 15.06.2022).
30. Квеліашвілі І. Гармонізація національної митної політики з міжнародними нормами і стандартами в митній сфері: наук. стаття. Київ: Державне управління та місцеве самоврядування. 2016. № 1(28). С. 74–80.
31. Конвенції ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних і психотропних речовин від 19 грудня 1988 року: електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_096#Text (дата звернення: 14.06.2022).
32. Конвенції про створення Ради митного співробітництва 15 грудня 1950 року: електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_184#Text (дата звернення: 14.06.2022).
33. Мароха В. Митне регулювання в ЄС та в Україні: порівняльно-правове дослідження: наук.-практ. посіб. Київ: Ніко-Принт, 2005. С. 459.
34. Митна конвенція про контейнери 1972 року: електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c34#Text (дата звернення: 14.06.2022).
35. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975 року: електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_012#Text (дата звернення: 14.06.2022).
36. Митне співробітництво URL: https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs-co-operation_en
37. Митне співробітництво Україна-ЄС URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobitnictvo/mitne-spivrobitnictvo/mitne-spivrobitnictvo-ukrayina-yes>

38. Митне співробітництво Україна-ЄС URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/posolstvo/galuzeve-spivrobotnictvo/mitne-spivrobotnictvo/mitne-spivrobotnictvo-ukrayina-yes>
39. Митний кодекс Європейського Союзу: електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_009-13#Text (дата звернення: 14.06.2022).
40. Митний кодекс України №4495-VI від 13 бер. 2012: електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 14.06.2022).
41. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-17 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
42. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-17 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>
43. Митниця URL: <https://uk.economy-pedia.com/11031901-customs>
44. Міжнародна співпраця: електронний ресурс. URL: <https://customs.gov.ua/mizhnarodna-spivprazia> (дата звернення: 14.06.2022).
45. Міжнародне співробітництво з питань державної митної справи URL: <https://studies.in.ua/mutne-pravo-shpora/3184-mzhnarodna-spvprasya-z-pitan-mitnoyi-spravi.html>
46. Музика, Я. І. Правовий статус Всесвітньої Митної Організації : дис. ... канд. юрид. наук / Я. І. Музика. – Одеса, 2015. – 200 арк.
47. Нагорічна О.С., Слободян В.В. Основні форми міжнародного співробітництва України у митній справі URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2020/3_20_ukr/8.pdf
48. Нижникова В.В. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері митної справи. Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Правознавство. 2015. Т. 20. Вип. 2 (27). С. 121–128.
49. Нижникова В.В. Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері митної справи: наук. стаття. Одеса: Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. 2015. Т. 20. № 2 (27). С. 121–128.

- 50.Огонь Ц. Г. Основні засади, ризики та напрями вдосконалення митного регулювання в Україні / Ц. Г. Огонь, Ю. А. Ломейко // Наукові праці НДФІ. - 2018. - Вип. 2. - С. 95-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2018_2_23.
- 51.Особливості митного оформлення окремих товарів у період дії воєнного стану URL: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/osoblyvosti-mytnogo-oformlennya-okremyh-tovariv-u-period-diyi-voyennogo-stanu/>
- 52.Показники торгівлі України з ЄС зросли за перші шість місяців 2021 року: електронний ресурс. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/node/4141> (дата звернення: 17.06.2022).
- 53.Політичні відносини між Україною та Республікою Польща: електронний ресурс. URL: <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/diplomacy> (дата звернення: 14.06.2022).
- 54.Положення URL: <https://customs.gov.ua/polozhennia>
- 55.Положення про Державну митну службу України №126/97 від 24 серпня 2000 року: електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/126/97#Text> (дата звернення: 14.06.2022).
- 56.Правове забезпечення митної політики : міжнародно-правові стандарти та українське законодавство : навч. посіб. / В. В. Денисенко – Запоріжжя : ЗНТУ, 2018. – 326 с.
- 57.Про затвердження Положення про порядок проведення робочих зустрічей керівника регіональної митниці, керівника митниці та їх заступників з представниками митного органу смужної іноземної держави: Постанова КМУ від 17 грудня 2003 року: електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.06.2022).
- 58.Про заходи щодо вдосконалення координації діяльності органів виконавчої влади у сфері зовнішніх відносин: Указ Президента України №841/96 від 18 вересня 1996: електронний ресурс. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841/96#Text> (дата звернення: 14.06.2022).
59. Про приєднання України до конвенції про створення Ради митного співробітництва: Постанова ВРУ від 19 червня 1992 року: електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2479-12#Text> (дата звернення: 14.06.2022).
60. Пронюк Н.В. Сучасне міжнародне право : [навчальний посібник] / Н.В. Пронюк. – 2-е вид., змін. та допов. – К. : КНТ, 2010. – 438 с
61. Публічна інформація: електронний ресурс. URL: file:///C:/Users/Vet2/Downloads/%D0%9F%D1%83%D0%B1%D0%BB%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B6%D0%B1%D0%B8_%D0%B7%D0%B0_2021_%D1%80_.pdf (дата звернення: 15.06.2022).
62. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — Стор. 721. URL: <http://sum.in.ua/s/mytnycja>
63. Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство між Україною та Сполученим королівством Великої Британії і Північної Ірландії, ратифікована Україною 16 грудня 2020 року: електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/826_001-20#Text (дата звернення: 14.06.2022).
64. Угоді 5 років. Що зробила Україна? Дослідження УЦЄПУ: електронний ресурс. URL: <https://ucerp.org.ua/novyny/ugodi-5-rokiv-shho-zrobyla-ukrayina-dosli.html> (дата звернення: 17.06.2022).
65. Україна на шляху до ЄС: стан і наступні кроки URL: <https://zn.ua/eng/ukraine-on-the-way-to-the-eu-state-of-play-and-next-steps.html>
66. Україна: Нові угоди про тіснішу співпрацю між ЄС та Україною з питань митниці та оподаткування URL: <https://taxation->

customs.ec.europa.eu/news/ukraine-new-agreements-closer-cooperation-between-eu-and-ukraine-customs-and-taxation-2022-09-05_en

67. Уряд прийняв постанову про митне оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану: електронний ресурс. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/uriad_priiniav_postanovu_pro_mitne_oformlennia_okremikh_tovariv_shcho_vvoziatsia_na_mitnu_teritoriiu_ukraini_u_period_dii_voiennogo_stanu-3354 (дата звернення: 15.06.2022).

Відгук керівника кваліфікаційної (магістерської) роботи

Випускна кваліфікаційна робота студентки групи МЕМз-21-1 Василичук Юліани Олексіївни на тему: «Місце і роль країн БРІКС в системі міжнародних економічних відносин» виконана вчасно та на високому теоретичному та практичному рівнях; має необхідну кількість аналітичного матеріалу для дослідження проблематики. Відповідає встановленим, до таких видів робіт, нормам.

До недоліків можна віднести: незначні порушення при оформленні роботи, зокрема при посиланнях на джерела інформації та оформленні літературних джерел, описовість.

Однак, дані зауваження суттєво не впливають на якість кваліфікаційної (магістерської) роботи студентки групи МЕМз-21-1 Василичук Ю. О.

Кваліфікаційна (магістерська) робота Василичук Ю.О. рекомендується до захисту з позитивною оцінкою.

Керівник кваліфікаційної (магістерської) роботи 10.12.2022
(підпис) (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну (магістерську) роботу
кваліфікаційна (магістерська) робота здобувача вищої освіти
Василичук Ю.О.

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «19» 01 2023 № 2 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри Н.В.Стежко

РЕЦЕНЗІЯ

на випускну (кваліфікаційну) дипломну роботу здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти 6-го курсу Державного податкового університету спеціальності 293 «Міжнародні економічні відносини»

групи МЕМЗ-21-1

на тему

«Місце і роль країн БРІКС в міжнародних економічних відносинах»

Василинчук Юліани Олексіївни

Робота містить 58 сторінок, 7 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел з 48 найменувань.

Випускна кваліфікаційна (дипломна) робота виконана на тему, яка є актуальною в сучасних умовах. За останні десятки років положення країн БРІКС (Бразилії, Росії, Індії, Китаю і ПАР) у світовій економіці значною мірою зміцнилося, ця організація займає далеко не останнє місце в декількох сферах міжнародної співпраці, зокрема, в енергетиці, банківському бізнесі тощо. У той же час однозначно признається, що вага країн БРІКС у світі помітно підвищується і вимагає постійного наукового дослідження та аналізу трансформаційних і інтеграційних процесів.

Завдання на магістерську роботу, отримане студенткою, дозволяє з належною повнотою висвітлити обрану тему дослідження, зосереджуючи основну увагу на теоретичному дослідженні та практичному аналізі місця і ролі країн БРІКС.

В першому розділі роботи розглянуто теоретичні основи формування та розвитку блоку БРІКС: історія формування, роль БРІКС в сприянні міжнародному розвитку.

В другому розділі кваліфікаційної роботи проведено аналіз практичних аспектів економічного розвитку країн БРІКС, розглянуто вплив особливостей національних економік на роль країн БРІКС в системі міжнародних економічних відносин.

Питанням перспективи розвитку країн БРІКС у системі світового господарства присвячено третій розділ кваліфікаційної магістерської роботи. Подано пропозиції щодо розвитку країн БРІКС.

Робота в теоретичному плані достатньо ґрунтовна, узагальнений значний теоретичний матеріал.

Виконана робота за змістом відповідає завданню та методичним рекомендаціям в повному обсязі. Основну мету – визначення ролі і місця країн БРІКС в міжнародних економічних відносинах, в цілому досягнуто. Недоліків, які б мали суттєвий вплив на зміст та оформлення роботи, не виявлено.

Рівень підготовки здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти є досить високий, оскільки продемонстровано належне володіння матеріалом з обраної теми, а також вміння застосовувати його на практиці, що дозволяє розробити пропозиції та рекомендації, які заслуговують на увагу та мають практичну цінність.

Випускна кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту з попередньою оцінкою «відмінно».

Рецензент, професор, д.е.н., доцент кафедри економіки,
підприємництва та економічної безпеки
Державного податкового університету

Слюсарева Л.В.

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра міжнародних економічних відносин

ДОВІДКА
про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на
академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Василинчук Юліана Олексіївна

Курс/група _____ МЕМз-21-1 _____

Тема курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

«Місце і роль країн БРІКС в міжнародних економічних відносинах»

П. І. Б. наукового керівника

Коляда О.В.

Дата захисту

07.02.2023

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 88,7 %.
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень (посилання, цитування) і неправомірних запозичень (пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 11,3 %, цитат 1,58 %.

Провідний
фахівець

Рябенко М.С.